

Miskolci Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI DOLGOZAT

A nők helyzete az iszlám jogban

The position of women in the Islamic Law

Hallgató: Prieger Adrienn
Neptun kód: wwaba3

Konzulens: Dr. Raisz Anikó
egyetemi adjunktus

V. évfolyam, J-508

Jogász szak

Nappali tagozat

Miskolc

2011

Tartalomjegyzék

1.	Bevezetés.....	4
2.	A téma aktualitása	6
2.1.	Az arab világ nemzetközi szervezetei, az Arab Liga és az Iszlám konferencia.....	11
3.	Az Iszlám és az Iszlám jog	14
3.1.	A törvény az Iszlámban.....	16
3.2.	A nők helyzete az Iszlám előtt	18
3.3.	A fátyol az Iszlámban.....	20
3.4.	A fátyol (higab) az Iszlám előtt.....	20
3.5.	A fátyol a Koránban	21
4.	Az Iszlám jog és más jogrendszerek kapcsolata	24
4.1.	A házassági jog.....	27
4.2.	A válás.....	31
5.	A kulturális relativizmus problematikája	34
5.1.	Kompatibilisek-e az emberi jogok az Iszlámmal?	41
6.	A nők helyzete a nyugati civilizációban	56
7.	Befejezés	59
8.	Conclusion.....	61
9.	Befejezés arab nyelven	63
	Felhasznált irodalom	65

1. Bevezetés

A muszlim nők életéről alkotott vélemény napjainkban rendkívül eltérő, s ez nagyban a médiának és az előítéleteknek köszönhető. Már önmagában az arab világ sok ellentmondást hordoz, hiszen a híreket hallgatva folyamatosan hallunk a terrorizmusról, arról, hogy muszlim nők tüntetnek Franciaországban a csador használatának tilalma miatt, valamint hogy Szaúd-Arábiában még ma is korbácsolás járhat annak a nőnek, aki autót mer vezetni.

Ezen híreket hallva nem csoda, hogy sokan elzárkóznak az arab világtól, s attól, hogy arab embereket ismerjenek meg vagy barátságot kössenek velük, a legtöbben megtartják inkább a két lépés távolságot.

Európai szemmel nézve elfogadhatatlannak tűnnek azok a mai napig élő szokások, melyek uralják a nőket ezen országokban, ahol az iszlám szabályai szerint kell élni. Olvashatunk e témákkal foglalkozó könyveket, mint például William Hoffer a *Lányom nélkül* soha című könyve, mely Betty Mahmudi igaz történetét meséli el, továbbá Jean Sasson *A fátyol mögött* című könyve, melyben egy Szaúd-Arábiai királyi család nő tagjának az életéről van szó, s megtudhatjuk, hogyan él elnyomásban a férfiak árnyékában. Ezen könyveket olvasva, ahol folyamatosan a muszlim nők megalázásáról értesülünk, könnyen ítéletet alkotunk, és nem gondolunk arra, hogy akár hazánkban is mennyire gyakori a családon belüli erőszak, a pedofília vagy akár a prostitúció.

Szeretném megpróbálni dolgozatomban összegezni a pozitívumokat és negatívumokat ebben a témában, s megpróbálni a jó és a rossz oldalra is rámutatni. Van-e jogunk egy egész kultúráról véleményt alkotni, ezt bírálni? Fontos emberi jogi kérdések is felmerülnek, hiszen ezekben az országokban a nők alapvető jogai szenvednek csorbát. Azonban európaiként, van-e jogunk beleavatkozni egy rendkívül hosszú ideje fennálló kultúrába vagy sem? Itt is folyamatosan ellentmondásos érvek merülhetnek fel, hiszen az egyik oldalról úgy érezhetjük, hogy radikális változásokra lenne szükség, a másik oldalon azonban ott van az is, hogy sok muszlim nő meg van elégedve sorsával, s ragaszkodnak a hagyományaikhoz, valamint az iszlámhoz és előírásaihoz. Szeretném ismertetni alapvető szinten az iszlámot és az iszlám

jogot, különös tekintettel a nőket érintő iszlám jogi szabályokat hogy jobban megérthessük szemléletüket.

Manapság egyre fontosabbak a nemzetközi kapcsolatok ápolása, ebben nagy segítséget nyújthat más kultúrák megismerése is.

2. A téma aktualitása

Az első fejezetben szeretnék ismertetni néhány olyan hírt, mely által megismerhetjük, hogy mi zajlik a Közel-Keleten, s melyek a muszlim nőket érinti. Ezzel szeretnék rámutatni a téma aktualitására, amellyel szükséges foglalkozni.

A napokban értesülhettünk arról a hírről, hogy Szaúd-Arábiában egy nőt, Saima Dzsasztainát tíz korbácsütésre ítélték azért, mert autót vezetett. Szaúd-Arábiában mind a mai napig tilos egy nőnek autót vezetni. Ezek az ügyek általában azzal zárulnak le, hogy az adott nő alá ír egy papírt arról, hogy többet nem fog ilyet tenni. Ebben az esetben pedig meglepő módon, mégis korbácsütést helyeztek kilátásba, mely ellen már fellebbezéssel élt a hölgy. Az Országos Emberjogi Társaság nevű kormányzati szervezet egyik női tagja szerint ez a súlyos ítélet válasz arra, hogy épp ezt az esetet megelőzően ígért szélesebb jogokat a nőknek Abdalláh király.¹

Franciaországban nagy port kavart 2011.április 11-én életbe lépő burka tilalom. Egy engedély nélkül tartott párizsi tüntetésen két nőt előállítottak azért, mert fátylat viseltek. Számukra ez vallási előírás. A törvény értelmében, akit azon kapnak, hogy burkát visel, annak 150 euró büntetést kell fizetnie és egy állampolgársági tanfolyamon is részt kell vennie. A két előállított nő a burka tilalom elleni tüntetésen vett részt épp, mikor felszólították őket a helyszín elhagyására, de ennek ők nem engedelmeskedtek. Ezek után tartóztatták le őket. A törvény szerint, minden francia és külföldi állampolgárságú nővel szemben intézkedhetnek a rendőrök, amennyiben az utcán az arcukat eltakaró fátylat viselnek. Ilyen esetekben bekísérik őket a rendőrségre, ahol le kell venniük a fátylat és megmutatni arcukat, annak érdekében, hogy azonosítani tudják őket.²

¹Hvg. Autót vezetett, ezért tíz korbácsütést kapott egy arab nő, forrás :MTI
http://hvg.hu/vilag/20110928_szaud_arabia_korbacs_no_vezetes
(Letöltés: 2011.10.13. 14:40.)

² Europe News.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13031397>
(Letöltés: 2011.10.13. 15:17)

A törvény bevezetését a nők elnyomása elleni fontos lépésként tartják számon, a kormány azonban ezzel üzent az egész országnak. Az üzenet lényege pedig, hogy a bevándorlóknak minden esetben alkalmazkodniuk kell a befogadó ország törvényeihez és kultúrájához.³

A Szaúd-Arábiai nők egy csoportja forradalmi mozgalmat kezdett szervezni az interneten Mona Kareem vezetésével 2011.március 18-án. A mozgalom célja a nők egyenjogúságának elérése. Mona saját magát kuwaiti hontalannak tartja. Az oldalon megfogalmazták követeléseiket is, melyek az alábbiak:

a, Töröljék el a férifelügyeletet, mivel ma Szaúd-Arábiában a nők csak férfi családtag felügyeletében mehetnek ki az utcára.

Szaúd-Arábia 2009-ben az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága előtt ígéretet tett arra, hogy eltörli e felügyeleti törvényeket, azonban azóta sem történt előrelépés ebben. (A mai napig, ahhoz, hogy operációt végezhessenek egy nőn, szükséges egy férfi családtag beleegyező nyilatkozata. Nem nyithat gyermeke számára bankszámlát, nem írathatja be az iskolába, nem kérheti el bizonyítványait, és nem utazhat vele férje vagy férfi családtagja engedélye nélkül.)

b, Szaúd-Arábia tiltsa meg a nők elleni erőszakot és vegye fel ellene a küzdelmet.

c, Szaúd-Arábia tiltsa meg, hogy a 18 év alatti leány gyermekeket férjhez adják. Mivel számos esetben szinte még gyerekeket adnak feleségül anyagi haszonszerzés végett idősebb férfiakkhoz, akaratuk ellenére. A Human Rights Watch 2010-es jelentésében beszámolt egy olyan elvált férfiről, aki 800.000 szaúdi riálért (21.300 USA dollár) eladta 12 éves lányát egy idős embernek.

d, Szaúd-Arábia biztosítsa a nőknek a vezetéshez való jogot.

e, Szaúd-Arábia biztosítson egyforma jogokat és kötelezettségeket a férfiaknak és a nőknek egyaránt, beleértve azt a jogot is, hogy a gyerekek női ágon is örökölhessék az állampolgárságot.

³Dzsihádfigyelő.Érvénybe lépett a burkatörvény Franciaországban
<http://www.dzsihadfigyelo.com/category/szabasagjogok/burka-vita/> (Letöltés: 2011.11.17.18:46)

f, A nőket illessék meg ugyanazok a politika jogok, mint a férfiakat. (pl. választójog), ezen kívül nők is vállalhassanak közszolgálati feladatokat.⁴

Az alábbi eset jó példa arra, hogy egyes muszlim nők a maguk módján próbálnak revansot venni férjükön, amiért azok elnyomják őket folyamatosan.

A szaúdi Al-Yawm napilapban megjelent riport szerint egy házaspár egy manamai bevásárlóközponti séta során a kirakatokat nézegette, ahol a feleség meglátott egy arany gyűrűt, és megkérte a férjét, hogy vegye meg neki. A férje azonban elutasította a kérését, azt mondta, hogy nincs nála elég pénz. Ezt követően a férfi elment üzleti ügyit intézni. Mikor visszatért, a feleség észrevette, hogy a kocsiban elrejtett több üveg alkoholt. Mikor hazafelé tartotta szaúd-arábiai otthonukba, a vámnál a nő eljátszotta, hogy mosdóba megy. Helyette viszont a vámhivatalnokhoz ment és bejelentette neki, hogy férje alkoholt próbál becsempészni az országba. Ezt követően átvizsgálták a kocsit, lefoglalták az alkoholt s pénzbüntetésre ítélték a férfit. Szaúd-Arábiában tilos az alkohol behozatala és árusítása.⁵

Az oslói Nobel-békedíj bizottság három nő között osztotta meg a díjat 2011-ben. A kitüntetést Ellen Johnson Sirleaf, Leyman Gbowee és Karman Tawakkul Karman tudhatta magáénak. Karman volt az első nő, aki a díjátadás után elmondhatta magáról: ő az első arab nő, aki Nobel-békedíjjal büszkélkedhet.

Ellen Johnson Sirleaf, Libéria első női elnöke, a 2006-os megválasztása óta rendkívül sokat tett Libériában a béke megteremtéséért, továbbá a nők helyzetének stabilizálásáért, javításáért. Létrehozott egy megbékélési bizottságot, melynek legfőbb célja a béke fenntartása.

A másik hölgy Leymah Gbowee, aki a libériai béketeremtés élharcosa, valamint állandó küzdelmeket folytat a nők szavazati jogaiért. Számos nőszervezetet alapított és vezetett, ahol a nők és anyák elleni erőszak megakadályozása ellen tüntetett. A harmadik nyertes pedig Tawakkul Karman, egy háromgyermekes jemeni újságíró, az első arab nő, aki Nobel-békedíjat kapott. Vezető egyénisége volt a Jemenben Ali Abdalláh Száleh elnök rendszere ellen kialakuló tüntetéseknek, s a nők egyenjogúságáért küzdött.

⁴ Mona Kareem The Saudi Women Revolution Statement
<http://monakareem.blogspot.com/2011/03/saudi-women-revolution-statement.html>
(Letöltés: 2011.10.13. 16:15)

⁵ Gulf Saudi Arabia: Saudi Women exacts painful revenge on husband for not buying ring
<http://gulfnnews.com/news/gulf/saudi-arabia/saudi-woman-exacts-painful-revenge-on-husband-for-not-buying-ring-1.537437>
(Letöltés: 2011.10.13. 17:31)

Karman Taizzban, Dél-Jemenben született, ahol magában a városban is erős a Száleh uralmát nem támogató réteg. Karman jelenleg azon dolgozik, hogy nemzeti tanácsot hozzon létre, ahol tüntető fiatalok csoportjai jöhetnek létre. A hölgy a díj átvétele után a következőket nyilatkozta: *"A díj megtiszteltetés minden arab, minden muszlim és minden nő számára. Ajánlom ezt a díjat az arab tavasz minden aktivistájának"*.

Ez a pozitív esemény előrelépést jelenthet a jövőben a nők jogainak a megerősítésére, valamint tehetségük kibontakoztatására. Azokban az országokban is változásokat idézhet elő, ahol a nők jogai jelenleg lényegesen csorbítottabbak, mint az európai társadalmakban.⁶

A Reuters hírügynökség tudósított arról 2011. szeptember 25-én, hogy a 88 éves Abdullah bin Abdulaziz al-Saud király bejelentette, hogy a szaúdi nőknek is lesz lehetőségük politikai szerephez jutni a jövőben.

"Mivel az iszlám törvénykezéssel összhangban számos területen kénytelenek vagyunk a nők szerepét marginalizálni, ezért az egyházi vezetőkkel tartott tanácskozás után úgy döntöttünk, hogy a következő ciklustól kezdve teljes jogú tagként bevonjuk őket a Shura tanács munkájába" – mondta a király. A nőknek lehetősége lesz rá, hogy az önkormányzati választásokon jelöltként induljanak.

Wajeha al-Huwaider szaúdi újságíró, valamint a női jogok egyik aktivistája a hírről azt mondta, hogy végre a nők hangja is meghallgattatásra talál.⁷

Abdullah Bin Abdul-Aziz király 2011 májusában megnyitotta Rijádban, Szaúd-Arábia fővárosában a világ legnagyobb női egyetemét. Ez egy nagy lépés, hogy növeljék a nők lehetőségeit a felsőoktatásban, a Királyságban. Princess Nora Bint Abdulrahman Egyetemet a királyi család tagjai, miniszterek és külföldi diplomaták jelenlétében avatták fel. Az egyetemi kampusz, kiterjedése több mint nyolc millió négyzetkilométer (26 millió láb), 50.000 diák számára tud otthont adni. A kampusz továbbá büszkélkedhet egy 700 ágyas kórházzal is. A diáklányok különféle tanulmányokat folytathatnak itt, beleértve az üzleti és tudományos jellegű tanulmányokat is.

⁶ Hvg.Nőjogi aktivisták kapták a Nobel-békedíjat forrás:MTI

http://hvg.hu/vilag/20111007_nobel_bekedij_kiosztas

(Letöltés: 2011.10.13.18:07)

⁷Reuters: Saudi king gives woman right to vote

<http://www.reuters.com/article/2011/09/25/us-saudi-king-women-idUSTRE78O10Y20110925>

(Letöltés: 2011.10.13. 18:45)

Huda Al-Ameel, az egyetem rektora elmondta, hogy rendkívül hálás mindenki Abdullah királynak, ezen a remek terv megvalósításáért. Elmondta továbbá, hogy az egyetem rekordidő alatt készült el, kevesebb, mint 3 év alatt, s mindez Abdullah király utasításai, instrukciói alapján. Az egyetem környezetbarát jelleget kíván folytatni, ezért papír helyett elektronikus hordozók segítségével veszik majd igénybe. Az egyetem hatalmas könyvtára 6 millió címet tartalmaz, beleértve a tankönyveket is. Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) szerint a Szaúd-Arábiában működő hét egyetem 130.000 hallgatójának 58%-át a nők teszik ki.

A szaúdi kormány az éves költségvetés közel 30%-át fordítja az oktatásra, azaz 40 milliárd dollárt. Az egyetem megnyitása egyben egy pozitív előrelépést is jelent a nők egyenjogúságáért folytatott küzdelemben is.⁸ Azonban voltak, akik ezt a hírt kételkedéssel fogadták, köztük Nadya Khalife az emberi jogok védelmének aktivistája. Véleménye szerint a nők jogainak biztosítása Szaúd-Arábiában, nem a nagyobb egyetemek nyitásával rejlik, hanem abban, hogy az élet minden területén érvényesülni tudjanak, beleértve a munkában való részvételt is. Ahogyan Szaúd-Arábia elkülöníti a nők és férfiak foglalkoztatását bizony munkák tekintetében, az nagyon megnehezíti a nők számára az elhelyezkedést. A szaúdi kormány ígéretet tett a női jogászok vonatkozásában is, mivel jelenleg csak adminisztratív munkákat végezhetnek, azonban lehetőséget szeretnének kapni bírósági ügyekben való részvételre is, ám ez azóta sem valósult meg.⁹

2.1. Az arab világ nemzetközi szervezetei, az Arab Liga és az Iszlám Konferencia

Az Arab Államok Ligája (League of Arab States) az arab államok regionális nemzetközi szervezeteként jött létre politikai célból, de további fontos célkitűzése az együttműködés, a műveltségi tevékenységek fejlesztése, a nemzetközi konfliktusok kezelése az arab világban, valamint az emberi jogok védelme.

⁸ Al Arabya [News: Saudi Arabia Opens largest women's university in the world](http://www.alarabiya.net/articles/2011/05/15/149218.html)
<http://www.alarabiya.net/articles/2011/05/15/149218.html>

(Letöltés: 2011.10.14. 11:45)

⁹ Education news: Saudi Arabian university to be world's largest for women
http://www.educationnews.org/higher_education/157214.html (Letöltés: 2011.10.14. 12:20)

Az Arab Ligát 1945.március 22-én alapították Kairóban. Hét alapító állam hozta létre, Egyiptom, Jordánia, Irak, Libanon, Szaúd-Arábia, Szíria és Jemen. Jelenleg 22 tagja van, valamint 4 állam megfigyelői státuszban vesz részt.(Eritrea, India, Brazília és Venezuela.)¹⁰ Minden független arab államnak lehetősége van a csatlakozásra és a kilépés is lehetséges.

Szervezete a Tanácsból, Titkárságból és a Szakosított intézményekből áll. A szervezetet azonban nagyfokú megosztottság jellemzi, ennek legfőbb oka az Izraelhez való viszonyulás. A liga több gazdasági megállapodást kötött az Európai Unióval, mely fontos előrelépést jelentett.¹¹

1994-ben jött létre az Emberi Jogok Arab Chartája, mely felsorolja a védendő jogokat, azonban nem kötelező erejű. Előtérbe helyezi a kollektív jogokat. Rendelkezik az élethez, szabadsághoz, biztonsághoz való jogokról, de mindezeket a saria fényében. Továbbá a Charta nem kérdőjelezi meg a férfiak és nők közötti diszkriminációt.

Az Iszlám Konferencia Szervezete (Organization of Islamic Conference) a világ második legnagyobb nemzetközi szervezete az ENSZ után, 57 taggal rendelkezik. Székhelye Szaúd-Arábiában, Dzsiddában található. A szervezet hivatalos nyelve az arab, angol és a francia. Az ENSZ állandó megfigyelői státuszával rendelkezik. A szervezet Rabatban, Marokkóban alakult meg 1969.szeptember 25-én Jeruzsálem és a Sziklamecset felszabadítása érdekében. Fő célja a szolidaritás erősítése az iszlám államok között. Valamint az iszlám értékek megőrzése, béke, igazság, emberi jogok védelme. Szervezeti felépítése: Iszlám Csúcstalálkozó, Külügyminiszterek Iszlám Konferenciája, Állandó Titkárság, Állandó Bizottságok, Csatolt Szervek, Szakosított Intézmények, Kapcsolódó Intézmények.¹²

A kilencedik iszlám konferencián fogadták el az Emberi Jogok iszlám Nyilatkozatát 1990-ben, az emberi jogok tekintetében ez az általános irányelv a tagállamok számára, melyben sok más mellett védelemben részesítik a házassághoz való jogot, valamint a nő méltóságát tekintve egyenlőnek minősül a férfival, a férj felelős a család fenntartásért és a jóléért.¹³

¹⁰ Karaffa András: Az ázsiai és a pacifikus térség gazdasági integráció 2007. geogr2005.elte.hu/archiv/tarsfoci/azsia2.doc (Letöltés : 2011.11.15.)

¹¹League of Arab States

http://www.arableagueonline.org/wps/portal/las_en/home_page!/ut/p/c5/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP00s3gXy8CgMJMgYwOLYFdLA08jF09_X28jIwN_E6B8JG55C3MCuoNT8_TDQXbiNwMkb4ADOBro-3nk56bqF-RGVHjqOioCAKQoUKM!/dl3/d3/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (Letöltés: 2011.11.16. 17:48)

¹² Wikipédia a szabad enciklopédia

http://hu.wikipedia.org/wiki/Iszl%C3%A1m_Konferencia_Szervezete (Letöltés: 2011.11.17.08:11)

¹³ Wikipédia a szabad enciklopédia - Major religions of the world ranked by number of Adherents

3. Az iszlám és az iszlám jog

Az iszlám vallás az Arab-félszigeten jelent meg elsőként a VII. században, Mohamed próféta tevékenységének köszönhetően. Az iszlám a világ második legnagyobb és leggyorsabban terjeszkedő vallása a kereszténységet követően. Jelenleg több mint 1milliárd követője van, és a legfelsőbb határ az 1,8 milliárdot is elérheti. Nagy problémát jelent, hogy sok követője nem arab országban él, a legnagyobb muzulmán népesség Indonéziában található.¹⁴

Az iszlám szó az arab szalama szótóból származtatható, jelentése béke és engedelmesség. Az iszlám szó vallási értelemben Istennek való engedelmisséget, az Isten akaratába való belenyugvást jelenti.

Az iszlám értékrendje öt alapvető fizikai kötelességen, ún. pilléren alapszik, amelyek teljesítése minden muszlim hívő számára fontos kötelesség. Ezek: Tanúságtétel (sehede), vagyis az Isten (arabul: Allah) egyedülvalóságának és Mohamed prófétaságának tanúsítása, ima (szala), amelyet naponta ötször kell elvégezni a megadott időben, böjt (szaum), amelyet a muszlim közösség minden tagjának kötelező megtartania évente egyszer egy hónapig (Ramadán hónapban), kötelező adakozás (zakát) a szegények részére, zarándoklat Mekkába (haddzs), ha a hívő képes rá.

A Korán az iszlám szent könyve, tanításainak és törvényeinek legfőbb forrása, melyet a muszlimok Isten végső kinyilatkoztatott szavának tekintenek. A Korán a hit alapjaival, az erkölccsel, az emberiség történetével, az imádsággal, a bölcsességgel az Isten és ember kapcsolatával, továbbá az emberi viszonyok különböző formáinak megnyilvánulásaival is foglalkozik.

A Korán és az iszlám összes többi forrása is arab nyelven íródott. Az arabok rendkívül tisztelik és ragaszkodnak nyelvükhöz, az imákat is kizárólag arab nyelven végezhetik.

Az iszlámon belül kezdettől fogva két irányzat létezett. Az egyik ág a szunna, a másik pedig a síita. A szunniták azok a muszlimok, akik a szunnát, vagyis a Próféta hagyományát követik, szerintük a Próféta utódainak nem kell szükségszerűen a vérszerinti rokonokból

¹⁴http://www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html#Islam
(Letöltés: 2011.10.14. 13:28)

kikerülniük és önmagukat a hagyomány embereinek nevezik. Az iszlám hívők 85%-a a szunnita irányzatot követi. A sííták úgy látják, hogy megengedhetetlen tévedés volt, hogy nem Mohamed vérszerinti utódai örökölték a próféta hatalmát.¹⁵ Alapvető dogmák tekintetében nincsen nézetkülönbség a szunniták és a sííták között, azt vallják, hogy egyetlen Isten van és a Korán az ő szavait tartalmazza. A szakadás a két irányzat között Mohamed halálát követően következett be, mert nem tudtak megegyezni a vezetés kérdésében. A szunnita és a síita harcok rossz hatással vannak az iszlám egységére.

Az iszlám jog legfontosabb forrása a Korán, amely 114 szúrából áll. Ezt Allah küldte el Gábiel arkangyallal Mohamed prófétának. A jog másik forrása a Szunna, mely Mohamed próféta tanácsait foglalja magában. A harmadik forrás az al idzmá, a muzulmánok általi egyhangú döntés. Mohamed próféta szerint a muszlimok nem értenek egyet olyan dolgokban, amely nem igaz. Arra az esetre, ha az első három jogforrás nem elegendő a döntés meghozására, az al qiyás, az analógia használatára kerül sor. Ebben az esetben egy már megtörtént hasonló eset ügyében hozott döntést vesznek alapul, és ennek megfelelően mérlegelik a jelenlegi elbírálásra váró esetet.¹⁶

Ezek a jogforrások foglalják magukban a nőkre vonatkozó jogokat és kötelezettségeket is.

A muszlim országok mára már jelentős erőt képviselő blokkot alkotnak az ENSZ-ben és jelentős befolyással lehetnek a nemzetközi politikára is.

Gazdasági területen a kőolajforrások juttatják őket hatalmas pénzbevételekhez, és ennek köszönhetően főszereplőkké váltak a világgazdaságban.

Az iszlám megerősödése csak részben magyarázható a muszlim országok gyors népszaporulatával. A másik tényező az, hogy az iszlám képes alkalmazkodni a helyi szokásokhoz és ennek következtében új területeket hódít meg.

Az iszlám tanításának egyik vonzó része az egyenlőség, mindenkit befogadnak az iszlám közösségbe, akármilyen faji, vagy társadalmi közegből is származik az illető.

¹⁵ Resperger István: Az iszlám világ és hatása a globális biztonságra ZNME Egyetemi Kiadó, Budapest, 2003.

¹⁶ William Montgomery Watt: Az iszlám rövid története-Az iszlám jog-A muszlim vallásjog fejlődése Akkord kiadó(2000)(107-108. oldal)

3.1. A törvény az iszlámban

„Azután a parancsolat egyenes útjára helyeztünk téged; azt kövesd, ne azoknak a szeszélyeit, akiknek nincsen tudásuk.”¹⁷

„ A saria szó szótári jelentése 'egyenes út, amelyen járunk'. A sara igealak jelentése 'elindul egy úton. Vallási értelme: mindaz, amit Isten a vallásban megszabott a hívőknek, azaz a különböző szabályok és előírások összessége. Az egyenessége miatt nevezik az isteni törvényt sarianak. Ily módon a saria jelentése azonos a vallásával (din). Az isteni szabályok az eredetük, világos értelmüket és egyenességüket tekintve nevezzük sarianak, míg abban az értelemben vallásnak hívjuk, hogy a hívők engedelmeskednek Istennek és szolgálják őt. Az iszlám szó jelentése pedig az, hogy 'hagyom magam vezetni' és átadom magam a Magasságos Istennek. Isten aztán úgy pontosította ezt a jelentést, hogy azonos azzal a vallással, amelyben elküldte a prófétáját, Mohamedet.”¹⁸

Abbászid Kalifátus első két századában dolgozták ki az iszlám jog alapjait. Ebben az időben élt négy imán, aki a négy nagy iszlámjogi iskola vagy irányzat alapítói voltak: Abu Hanifa, Malik ibn Anas, as-Safi és Ahamad Ibn Hanbal.¹⁹

„Az így kialakult iszlámjog egyrésztől megfelelt annak a társadalmi igénynek, hogy a bírók számára megközelítőleg egységes alapokon nyugvó jogi normákat biztosítson, másrészt a moralista és kegyes vallási tendenciákat is egységes rendszerbe foglalta. Az iszlámban minden egyes ember saját személyében felelős azért, hogy engedelmeskedjen Isten parancsának, nincs közvetítő, nincs csoportos felelősség, és semmilyen módon nem lehet kikerülni az isteni akarattal való közvetlen szembesülést.”²⁰

Az iszlám jogban nem beszélhetünk polgári és büntetőjogról, ezek a fogalmak nem léteznek, nincsen továbbá anyagi és eljárásjog közötti megkülönböztetés sem, ennek következtében az egyes jogágakon belül a nálunk megszokott szerkezeti felépítés sem létezik, mint például a kötelmi jog, tulajdonjog. Ezen fogalmakat nem érdemes használni, mert valótlan képet festenek az iszlám jogról. A sharia rendszerét három részre osztották a szunnita jogászok. Az ibadat az imádásra és a rituáléra vonatkozó szabályokat foglalja magában, a mu

¹⁷ Korán XLV.18.

¹⁸ Abd al-Karim Zaydan, al-Madhal li-dirasat as-sari az al-islamiyya, Alexandria 1969.

¹⁹ Iványi Tamás: A törvény (saria) az iszlámban-Az iszlám törvényének (Saria) a kialakulása Körösi Csoma Sándor Társaság, Budapest.2008.(12. oldal)

²⁰ Iványi Tamás: A törvény (saria) az iszlámban-Az iszlám törvényének (Saria) a kialakulása Körösi Csoma Sándor Társaság, Budapest.(12. oldal)

amalat a társadalom tagjainak az egymáshoz való viszonyának rendezésével foglalkozik, végül az uqubat a büntetéseket határozza meg.²¹

A jog célja a maqsud öt jogi tárgyának a védelme, s ezek az emberi érdekekben gyökereznek. Ez az öt jogi tárgy a vallás, az élet, a leszármazás, a tulajdon és a racionalitás. Példák ezekre az iszlám jog normái között: az emberölés tilalma, az élet védelme, a házasságon kívüli nemi kapcsolatok tilalma. Voltak, akik a jogban csupán az isteni akaratot látták, és bírálták az emberi érdekek figyelembevételével állás foglalkozást, mert úgy gondolták, hogy az isteni jog önmaga értékei szerint az emberi érdekektől függetlenül létezik. Így az emberi érdekek mellett állást foglalkozást azt próbálták bebizonyítani, hogy Isten a jogalkotás során tekintettel volt az emberi érdekekre is.²²

A sharia jog mellett megjelent a jogászjog is, a fiqh, melyet ember alkotott nem Isten, ennek következtében alulmarad az isteni joggal szemben. Azonban a társadalom napi gyakorlata számára mégis jelentőséggel bír. A fiqh gyakorlati jelentősége biztosítja a jogászok megkerülhetetlen fontosságát a jog értelmezésében és a jog keletkezésének folyamatában is.²³

Az iszlám jogban alkalmazott interpretatio teljes mértékben eltér a más jogi kultúra értelmező hagyományaitól. Egy muszlim jogtudós csak az esetek nagyon kevés százalékában van abban a könnyű helyzetben, hogy egy már tételezett szabályt tud értelmezni. Az iszlám jog szabályainak többségét Isten nem hozta az emberek tudomására előre lejegyzett vagy lejegyezhető formátumban. Isten kinyilvánította a sharia szabályait, és ezek az életben szükséges normák tört részét foglalják magukban, mert a muszlim teológia szerint Isten nem azt várja el az emberektől, hogy egy készen megkapott normarendszerhez igazodjanak, hanem azt várja, hogy maguk is vegyenek részt a szabályok megismerésének komplex folyamatában. A jognak a forrásokból való deriválását nevezik *igtihadnak*.²⁴

3.2. A nők helyzete az Iszlám előtt

Az Iszlám előtt a nőknek még a jelenleginél is kedvezőtlenebb volt a helyzetük. Egyáltalán nem voltak jogaik, tárgyként kezelték őket, meg lehetett őket vásárolni, és a nők

²¹ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest,2006.(56-57.oldal)

²² Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest,2006.(57.oldal)

²³ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest,2006.(102.oldal)

²⁴ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest,2006.(185.oldal)

tulajdonosai örökségének a részét képezték. Mivel ebben az időben még törzsekben éltek az emberek, és állandó harcokban álltak egymással a klánok, így a férfiak harcoltak, a nők pedig gyenge erejük miatt nem voltak értékesek. Éhínségek idején megölték a lány csecsemőket azért, hogy a férfiaknak több étel jusson. Szégyennek számított, ha lány gyermek született.²⁵ A nőket gyakran más törzsektől rabolták, azért hogy ne nekik kelljen felnevelni. Ekkor még semmilyen korlát nem létezett a feleségek számára vonatkozóan sem, a válásokat sem szabályozták még. A szegénység és éhezés miatt egy olyan szokást is alkalmaztak, hogy a leánycsecsemőket elve a sivatagi homokba temették.

„És ha valamelyiküknek leánygyermek születését hozzák híriül, orcája elsötétedik és haragvás tölti el; elrejtetik az emberek elől a rossz miatt, amit híriül hoztak néki: vajon megtartsa-e őt a szégyenre, vagy rejtse el őt a homokba? Bizony, rosszul ítélkeznek!”²⁶

A Korán maga is elítéli a leánygyermek megölését, hiszen ez bűncselekmény. Allah dönti el, hogy kinek hány gyermeke lesz, s az fiú vagy lány. Allah ajándékának minden esetben örülni kell.

„Allahé az egek és a föld országlása. Azt terem, amit akar. Leány (utódokat) ajándékoz annak, akinek akar, és fiúkat ajándékoz annak, akinek akar, vagy úgy párosítja őket hogy fiú-és leánygyermekket (együtt ajándékoz), és meddővé teszi azt, akit akar.”²⁷

Az ilyen durva szokások ellen Mohamed próféta felszólalt határozottan és azonos bánásmódot követelt a fiú és lány gyermekek számára. Azoknak a szülőknek, akik a gyermekeikkel egyenlően bántak a paradicsomi boldogságot ígéri. „Bárkit, akinek lánya van, és nem öli azt meg, nem is bántalmazza, és nem részesíti előnyben a fiút, Allah beereszti a Paradicsomba.”²⁸

„Valamennyi elemző véleménye szerint az iszlám vallás kialakulása, valamint Mohamed próféta fellépése jogbiztonságot hozott az arab nők életében. A Korán és a hadiszok számos részlete szól a nők jogairól, vallásos kötelezettségeiről, a különböző női

²⁵ Kéri Katalin: A nők megítélése és mindennapjai
<http://www.lib.pte.hu/elektkonyvtar/ekonyvek/elibrary/islam02/28-islam.htm>
(Letöltés: 2011.10.15. 17.38.)

²⁶ Korán 16:58-59

²⁷ Korán 42:29.

²⁸ Ambrus Attiláné Dr.Kéri Katalin: A világ díazei-Gyermekszemlélet, gyermekkor a középkori iszlám világban-Gyermekszületés.

Kéri Katalin: A nők megítélése és mindennapjai

szerepekről, a férfiak és a nők viszonyának szabályozásáról, a női viselkedésről és a női magántulajdon, valamint az öröklés rendjéről.”²⁹

Mindezek arra mutatnak, hogy azok a korlátok és elnyomás, mely uralkodik a muszlim nők fölött, az elsősorban nem a Koránnak köszönhető és a vallási tanításoknak, sokkal inkább régi hagyományok, melyek meghatározzák sorsukat, s ezen régi hagyományokhoz ragaszkodik a férfiközpontú társadalom mind a mai napig.

3.3. A fátyol az Iszlámban

Ebben a pontban szeretném ismertetni a fátyol történetét, hiszen ez is egy korlátnak tekinthető a nők életében. Európai szemmel nézve az első, ami szembetűnik mindenki számára egy muszlim nőn, az a fátyol. Ez megkülönbözteti őket a többi nőtől.

Le kell szögezni azt mindenek előtt, hogy az iszlám vallás a nőre mindig is megbecsüléssel tekintett. A Korán kinyilatkoztatását követően a nők helyzete lényegesen javult, az előtte uralkodó pogánykori szokásokhoz képest. Ahogy már fentebb említésre került, hogy a pogánykorban a feleségek száma nem került szabályozásra még, ezzel szemben a Korán négyben szabta meg a feleségek számát.

Mohamed próféta Medinába emigrálását követően a muszlim nők részt vettek az új iszlám társadalom kialakításában, beleértve a házak, mecsetek építését is. A Korán szigorúan tiltotta a házasságtörést, a leánygyermek élve eltemetését és a prostitúciót is.

A fátyol viselésének vizsgálatához előbb át kell tekinteni az iszlám két legfontosabb ágának nézeteit, a szunnita és a síita nézeteket.

Ahmad ibn Hanbal alapította a szunnita nézetek egyik legfontosabb irányzatát. Az irányzat célja a Korán szövegét a jogalkotás forrásai között a legmagasabb rangra helyezni. Az iskola tisztelte a vallási szövegeket, de nem kívánta figyelembe venni azokat az okokat, melyek a Korán egyes verseinek a kinyilatkoztatásához vezettek.

A többi irányzat azonban alapvető fontosságúnak tartja a kinyilatkoztatás okainak a vizsgálatát.³⁰

²⁹Kéri Katalin: A nők megítélése és mindennapjai
<http://kerikata.hu/publikaciok/text/islam02/28-islam.htm>
(Letöltés: 2011. 10.15. 19:30)

3.4. A fátyol (higab) az iszlám előtt

A fátyol használata arab törzsekben eltérő volt. Például a beduin nők nem használtak fátylat. A leggazdagabb törzs Mohamed próféta törzse volt, itt a Próféta ragaszkodott a fátyol viseléséhez, azért, hogy asszonyaik elkülönüljenek a többi törzstől. Az iszlám előtt a lányok gyakran körüljárták az iszlám szent kövét, a Kábát, rossz minőségű lenvászon anyagból készült ruhákat viselve. Ekkor még fehérenemű nem létezett. A forróságban a ruha a keblükre tapadt, és teljesen felfedte azt. Ez az oka annak, hogy Korán szövege ennek a testrésznek a befedéséről szól. Ebből látszik, hogy a fátyol jelenléte korábbi az iszlám megjelenésénél, a gazdag férfiak használták.³¹

3.5. A fátyol a Koránban

Mohamed próféta élete két fő szakaszra tagolható, a mekkai és medinai szakaszra. A kinyilatkoztatás is ennek megfelelően tagolandó. A mekkai korszakban, 610-622 között a Próféta számos nehézséggel került szembe. Ebben az időszakban öt Korán vers került kinyilatkoztatásra a Prófétának, melyek a higab (fátyol) szót tartalmazzák, ám egyetlen esetben sem jelent a szó 'fátylat' a nők részére. Mint 'függöny', lepel, védőfal' értelmezendők.

A medinai időszakban szintén öt versben fordul elő a fátyol szó. Itt már konkrétabb utalások találhatóak. A Próféta egyik társa elmondása alapján, egy férfi kezével hozzáért a Próféta egyik feleségéhez. Ezt követően a Próféta kinyilatkoztatott egy fátyolról szóló verset.

XXXIII/59:”Próféta, mondd a feleségeidnek, hogy borítsák magukra köntösük egy részét, így érhető el leginkább az, hogy felismerjék, és ne zaklassák őket. Allah megbocsájtó és könyörületes.”

Minden Korán versnek van egy speciális és általános jelentése is. A Korán versek speciális jelentése nem vonatkozott a köznépre, ezzel szemben az általános értelmezés mindenkire vonatkozott.pl: az örökösödéssel vagy az ágyasokkal kapcsolatos versek. Azon

³⁰ Iványi Tamás: A muszlim nő otthon-A fátyol. Kőrösi Csoma Társaság 2006. (25-26.oldal)

³¹ Iványi Tamás: A muszlim nő otthon-A fátyol. Kőrösi Csoma Társaság 2006. (29. oldal)

versek, melyek Mohamed Próféta feleségeihez kapcsolódnak, nem vonatkozik az összes muszlim nőre, mivel Mohamed feleségeinek speciális jogaik voltak az iszlám társadalomban.

Összességében elmondható, hogy egyetlen Korán vers sem írja elő az asszonyok arcának elfedését, csak a kebel és kebel alatti testrészek elfedése fedezhető fel. Az iszlám hatásai eljutottak később Szíriába és Perzsiába is. A Korán első magyarázóit perzsák voltak. Mindez az abbászida korra tehető 750 és 1258 között. Perzsiában már az iszlám előtt ismerték a fátylat, már azt megelőzően is viselték a nők.

A perzsa Korán magyarázók erősítették a háremrendszert magyarázataikban, se ezzel megerősítették a férfiak hatalmát a nők felett. Az idők folyamán az uralkodók egyre távolodtak a beduin életmódtól, és az arab katonai társadalom gyengülése miatt az uralkodók Közép-Ázsiából származó, török zsoldos rabszolgákkal, a mamlukokkal erősítették a katonaságot. Ezt követően katonai erejük erősödni kezdett, az iszlám birodalom vezetőivé váltak. Az iszlám birodalom kis államokra darabolódott fel.

A mamluk törökök feleségei népviseletként és hivatalos öltözetként is viselték a fátylat, és mivel férjeik katonai erejükkel meghódították az iszlám birodalmat, így a fátyol viselése meghatározóvá vált még inkább az iszlám országokban is. Ezen szokások az oszmán-török korban is fennmaradtak. Az ezt követő hét évszázadban az iszlám fejlődése stagnált.

A modern iszlám mozgalmak csak a XIX. század végén bontakoztak ki, ennek vezető személyisége volt Gamal ad- Dín al Afgani. Az új eszmék Egyiptomban és Szíriában tudtak megerősödni. Az új iszlám gondolkodás megerősödésében jelentős szerepet játszott az Oszmán Birodalom bukása az I. világháborúban, majd Törökországban létrejövő Atatürk rendszer kialakulása, valamint olyan világi irányzatok is létrejöttek, melyek Angliától és Franciaországtól való függetlenné válást helyezték előtérbe az arab világban. Ekkor jelent meg az egyiptomi Qasim Amin, aki elsőként hívta fel a nőket a fátyol elhagyására, valamint hirdette, hogy a nők is részt vehessenek az oktatási rendszerben is. Liberális eszmék is napvilágot láttak, melyek a nők egyenjogúságát hirdették. Ebben az időben jelent meg az első olyan nő, aki el akarta vetni a fátyol viselését a jövőben, ő volt Hudá Saarávi. Azt mondta, hogy a fátyol akadályozza a mozgást és a gondolkodást is. Saarávinak sok követője lett, és kisebb előrelépések következtek be, mint például 1920-ban elsőként jelent meg egy egyiptomi nő a strandon fürdőruhában.³²

³² Iványi Tamás: A muszlim nő otthon-A fátyol. Kőrösi Csoma Társaság 2006

A modern korban a felső társadalmi osztály tagjai használták a fátylat, annak a jelzésére, hogy jó anyagi helyzetben vannak. Őket próbálták követni a közép és alsó társadalmi osztály tagjai is. Majd Nasszer uralkodásának végén, 1967-ben az ifjúság körében népszerűvé vált a fátyol. Az 1967-es háború után, sokan el akartak rejtőzni, és úgy gondolták, a fátyol viselése alkalmas lehet erre.

Szadat uralkodása alatt nyugatra nyitottak és ezzel egyidejűleg növekedtek az árak Egyiptomban és sokan gazdasági válságtól tartottak. A nők úgy gondolták, hogy ha fátylat hordanak, azzal takarékoskodni tudnak, mert így nem kell fodrászhoz és kozmetikushoz sem járniuk, mentesülnek az ilyen jellegű kiadásoktól. Azonban ezzel párhuzamosan a nők követelték már az őket megillető jogokat. Ezen törekvéssel ellentétben állt a szélsőséges muszlimok mozgalma, akik úgy gondolták, hogy a nők maradjanak a ház körüli munkánál és az utódnemzésnél. Az, hogy a férfiak ragaszkodtak a fátyolviseléshez elsősorban ebben az időben gazdasági és társadalmi probléma volt, mert konkurenciát láttak a munkaerőpiacon a nőkben az olyan szakmáknál, mint például a tanári, orvosi, mérnöki pálya.³³

³³ Iványi Tamás: A muszlim nő otthon- A fátyol az iszlámban. Kőrösi Csoma Társaság, Budapest 2006.(38-42.oldal)

4. Az iszlám jog és más jogrendszerek kapcsolata

1. Az iszlám jog valamint más jogrendszerek kapcsolata tekintetében nincsen általános megegyezés, mert nehézségekbe ütközik annak megítélése, hogy két intézmény párhuzamos léte elég ok-e a történeti kapcsolatot feltételezésére. Napjainkban sincsen közmegegyezés olyan jogtörténeti kérdések kapcsán, mint a római jog iszlám jogra gyakorolt hatása.³⁴

Az iszlám jogra gyakorolt külső hatások vizsgálata nehézségekbe ütközik, mert az iszlám jogi szövegek dogmatikai okok miatt nem tüntetik fel a forrásukat, mivel ez nem lenne összeegyeztethető az isteni eredetű norma tanával. Az iszlám jog forrásrendszerét tekintve hasonlóságot mutat más jogrendszerekkel, mint a zsidó joggal, valamint a hindu joggal is, mivel az alapvető szabályokat mindannyian szent könyvükből vezetik le.³⁵

„Az iszlám jog az ókori Közel-Kelet civilizációinak történeti és kulturális közegében jött létre. A római provinciái, a keresztény, a zsidó és a perzsa kulturális elemek már az iszlám kialakulása előtt is keveredtek egymással részben politikai, részben gazdasági kapcsolatok révén.”³⁶

Goldzihet Ignác meglátása szerint a fiqh nem más, mint a prudentia arabra fordítása, mint ahogyan fel lehet fedezni a ius scriptum, ius non scriptum dichotómiáját az iszlám jogban.

Az iszlám jogban felfedezhető a „gyermek a szülői ágyhoz tartozik” római jogi alapelv is. Az iszlámot megelőző szokásjogban a lopást nem büntették, a lopás, mint bűncselekmény büntetésének gondolata a római furtum alapján került be az iszlám jogba.

Azonban a római jogi hatások feltételezése ellen szól az, hogy nem található egyetlen latin vagy görög eredetű kifejezés sem az iszlám jogban, valamint a zsidó és a római jogban a magas fokú írásbeliség figyelhető meg, ezzel szemben az iszlám jogban a szóbeliség a

³⁴ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (101. oldal)

³⁵ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (102. oldal)

³⁶ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (102. oldal)

meghatározó. Továbbá az iszlám jog isteni jog, melyhez emberi jogalkotó nem párosul, ezzel szemben a római jog szekuláris jogrendszer.³⁷

Bernard Weiss elemzése szerint a különbségek megfigyelhetőek abban a tekintetben is, hogy a római jogtudósok munkássága mellett létezik az állami jogalkotás, szemben az iszlám joggal, ahol az állam nem rendelkezik jogalkotó szereppel, így a muszlim jogtudósok véleményének sokkal nagyobb jogi és társadalmi hatása volt.

Judith Romney Wegner az iszlám jogforrási rendszerében erős zsidó jogi hatásokat vél felfedezni, és erről írt egy egész tanulmányt is. Úgy gondolja, hogy a Korán, szunna, konszenzus, analógia megfeleltethető a zsidó jog rendszerének és szerkezetének is. A Koránt mecsetben olvassák fel, ez a qira'a, ennek a héber megfelelője a qeri a, a zsidóknál pedig a nyilvános Tóra-olvasásokra utal.³⁸

A perzsa jog hatását Anahit Perikhanian és Maria Macuch vizsgálta, akik kiadták és lefordították orosz angol és német nyelvre az egyetlen perzsa jogforrást, a Madigan i Hazar Dadestant. A perzsa jogi hatása az iszlámra felmerült a jogi gondolkodás és az intézmények kapcsán is, de rendkívül ellentmondásos mind a mai napig. Ibn Khaldun pedig arra hivatkozott a perzsa hatások érvelése mellett, hogy a legtöbb jogtudós nem arab, hanem perzsa származású volt.³⁹

Az iráni és más jogtudósok, akik szintén nem arab származásúak voltak, jelentős szerepet játszottak az iszlám jog megmunkálásában. Például az iráni származású al-Shirazinak kiemelkedő munkássága előrelépést jelentett. A leghíresebb iráni jogász al-Magishun volt, az arab jogászok közül pedig Malik.

Herald Motzki kutatásai alapján pedig a jogtudósok 71%-a iráni származású volt.⁴⁰

2. A kereszténységben az Újszövetség nem minősül törvénykönyvnek, ennek következtében a jogrendszere jelentősen függetlenedett a Szentírástól, szemben a zsidó vagy az iszlám joggal. Ez csökkenti a lehetőségét annak, hogy az iszlám jogból történő átvétel megvalósuljon.

³⁷ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (106-107. oldal)

³⁸ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (109-110. oldal)

³⁹ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (112-113. oldal)

⁴⁰ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (114. oldal)

a, Az iszlám jog hatása a zsidó jogra:

„Az iszlám határain belül élt zsidóság számára az iszlám jog hatása elsősorban az általuk használt nyelvben mutatkozott meg. A zsidóság nyelvileg flexibilis, nem ragaszkodik annyira nyelvéhez, mint amennyire alapelveihez. Szemben az arabokkal, akik a nyelvi kifejezés szépségében és eleganciájában lelik örömüket. Egyre inkább az arab lett a zsidóság által használt tudományos nyelv. Az Ószövetség arab fordításában Sa adya Gaon, akihez a hagyomány e művet köti az iszlám jog terminusaival fordítja le a hagyományos zsidó jogi koncepciókat.”⁴¹

b, Az iszlám jog hatása a keresztény jogra:

„A muszlim jogelmélet egyik műfaja a bíraktól elvárt magatartási szabályokat, viselkedést és kvalifikációt tartalmazó adab al-qadi-irodalom hatással volt a keresztény jogtudományra, ahogy azt Abdisho Bar Brika munkája bizonyítja, amely szintén tartalmaz egy hasonló tartalmú fejezetet. A külső hatást mutatja, hogy a keresztény munkák külön tárgyalják a bírák börtönök feletti felügyeleti jogát, holott a keresztények nem is rendelkeztek saját börtönökkel.”⁴²

4.1. Házassági jog

A Korán 4. szúrája kimondottan a nőkre vonatkozó jogokkal és kötelezettségekkel foglalkozik, és ezt a forrást kiegészítik a többi szúrában található, nőkre vonatkozó információk továbbá a Próféta életéből fennmaradt mondások és cselekedetek.

A házasság (nikah) a muszlimok felfogása alapján jóval több, mint egy egyszerű jogintézmény, a hívők számára egy morális kötelezettséget jelent. A Korán negyedik szúrájának harmadik verse tartalmazza: „házasodjatok meg a néktek tetsző nőkkel.”⁴³

A feleséget általában az anyák vagy más női családtagok választják ki a fiúgyermeküknek. A férfiak kénytelenek megbízni női családtagjaik döntésében, mert ők nem láthatják mennyasszonyukat az esküvőt megelőzően. Mohamed próféta javasolta, hogy az

⁴¹ Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (116. oldal)

⁴² Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest, 2006. (119. oldal)

⁴³ Jany János: Klasszikus Iszlám Jog. Budapest, Gondolat. 2006. (306. oldal)

esküvő előtt a férfi megnézhesse legalább a nő kezeit és arcát, azért, hogy elkerüljék a nászéjszakán a váratlan csalódásokat. Ezek a testrészek ugyanis segítséget nyújtanak a nő természetének és szépségének az elképzelésében. Azonban sok helyen hosszú időre szokássá vált, hogy a férfi nem láthatja menyasszonyát, ez azonban mára már csökkenő tendenciát mutat. Az anyák igyekeznek olyan lányt kijelölni fiúk számára, aki, engedelmes meny lesz.

A Korán tartalmaz számos tilalmat arra vonatkozólag, hogy kiket ne vegyenek el a férfiak feleségül:

„Ne házasodjatok pogány asszonyokkal, amíg nem lesznek hívők! Egy hívő rabszolganő bizony jobb egy pogány asszonynál - még akkor is, ha ez tetszik nektek. És ne adjatok feleségül (hívő asszonyokat) pogányokhoz, amíg nem lesznek hívők. Egy hívő rabszolga bizony jobb egy pogány férfinál, még akkor is, ha ez tetszene nektek. Ezek (a pogányok) a pokol tüzéhez hívnak, Alláh azonban - ha úgy tetszik neki - a Paradicsomba és a megbocsátáshoz hív.” (2:221)

„Tilalmas nektek (házasságot kötni): anyáitokkal, leányaitokkal, nővéreitekkel, apai és anyai nagynénjeitekkel, fivéretek leányaival, nővéretek leányaival, (nevelő) anyáitokkal, akik szoptattak benneteket és tejtestvéreitekkel, a ti gyámságotok alatt álló mostohalányaitokkal – azoktól az asszonyaitoktól, akikkel már együtt háltatok; ha még nem háltatok volna velük, akkor (ez) nem róható föl vétketekül; (tilalmas továbbá): saját ágyékoktokból (sarjadt) fiaitok feleségeivel s az, hogy két nővért együtt vegyetek feleségül, kivéve azt, ami már a múltban megtörtént.”(4:23)

A házasságkötést családok között zajló akár egyeztetés is megelőzheti, mert a férj által tett házassági ajánlatot rögzíteni kell minden esetben. A házassági szerződésben a felek vagyoni helyzetét határozzák meg, rendkívül részletes a későbbi viták elkerülése miatt.

A házassági szerződést két tanú és a menyasszony gyámjának a jelenlétében írják alá. A hivatalos ügyintézés során fontos a tanúk részvétele, valamint a nő legalább egy férfi családtagjának a részvétele, mivel a szerződés aláírásával, a nővel kapcsolatos minden felelősség – amit a házasság előtt apja vagy gyámja viselt – átszáll a férjre.

A gyám képviseli a nő érdekeit, és gondoskodik róla, hogy biztonságos keretek között léphessen be a házasságba. A házasság megkötésénél vagy két férfi tanúnak vagy egy férfi és két női tanúnak kell jelen lennie.

„(Felnőtt) férfiak közül két tanút kérjeteek föl tanúságtételre! Ha nem lenne két férfi, akkor legyen egy férfi és két nő, olyanok, akiket alkalmasnak találtok tanúnak – hogyha a két (női tanú) közül az egyik hibázik, akkor a másik emlékeztesse őt (a valóságos helyzetre)! A tanúk pedig nem vonakodhatnak, ha (ha tanúságtételre) szólítják fel őket!” (2:282)

Napjainkban házasság kötés már teljesen eltérő az iszlám különböző országaiban, és még azokon belül is vidékenként különböző szokásokat figyelhetünk meg. Míg a keletibb országokban, mint például Szaúd-Arábiában, betartják a szigorú tradíciókat, ezzel szemben nyugati kultúrával egyre nagyobb mértékben keveredő országokban, mint például Tunéziában vagy Törökországban, már jobban hasonlítható a házasság egy európai esküvőhöz. Már nem csak a tanúk és a gyám jelenlétében történik a szerződés aláírása, hanem gyakran az egész család és vendégek is jelen vannak a mecsetben az eseményen.

Érvénytelen házassági formák:

1. Poligámia:

Az iszlám előtt a férfiakra vonatkozóan nem voltak szabályok a többnejűség tekintetében, azonban a Korán már konkrét szabályokat fogalmaz meg. Egy férfinak maximum négy felesége lehet, de csak abban az esetben, ha mindegyikkel egyformán bánik, egyformán biztosítja számukra a megélhetéshez szükséges anyagi feltételeket, minden tekintetben egyenlően gondoskodik az összes feleségről. Manapság emiatt már egyre ritkábban vesznek feleségül a férfiak több nőt, éppen ezért, hiszen ezt a szabályt szigorúan be kell tartani, azonban a férfiak anyagi helyzete nem teszi lehetővé. Továbbá napjainkban például Iránban a nők is egyre inkább hangot adnak ellenérzésüknek egy újabb feleség megjelenése ellen, és családi viszályokat szíthat, ha mégis úgy dönt a férfi, hogy újra házasodik.

„Ha attól féltek, hogy nem tudtok méltányosan bánni a (női) árvákkal, akkor házasodjatok meg a néktek tetsző nőekkel: kettesével, hármásával, négyesével! Ám ha féltek, hogy nem tudtok igazságosak, lenni (egyszerre többhöz), akkor (vegyetek feleségül) csak egyet, vagy (elégedjeteek meg) azzal, ami (rabszolganőt) a jobbotok birtokol. Ezzel tudjátok leginkább elkerülni azt, hogy igazságtalanul cselekedjeteek” (4:3)

2. Nikah al-muta:

A muta a másik olyan házassági forma, amely még az iszlám előtti Arábia területén alkalmazott intézmény volt, s ezzel a próféta is élt. Ezt a házasságot meghatározott időre kötötték. A muta szó élvezetet, használatot jelent és eredetileg utazás, háború idején volt használatban. A felek konszenzus alapján állapították meg a házasság időtartamát. A felek szerződést kötöttek, melyben meghatározták az időtartamot, valamint a kölcsönös akarat fennállását. Ennek a házassági formának a helyességét rendkívül sokat viatatták a sííták és a szunniták.⁴⁴

3. Nikah al-istibda:

Ez egy sajátos intézmény volt, mely nemzőképtelen férfi felesége és egy harmadik személy között jött létre. A feltétele tehát egy korábban érvényesen létrejött házasság volt, melyből nem születtek utódok. Ilyenkor a férfi számára megengedett volt, hogy feleségét egy általa kiválasztott férfival való együtt hálásra bírja rá, a gyermek nemzésének a reményében. A biológiai apa nem tarthatott igényt gyermekére.⁴⁵

4. Nikah al-maqt:

Az özvegyi házasság szerint a fiú feleségül vehette elhunyt apjának az özvegyét, kivéve, ha az saját anyja volt. Az iszlám jog azonban az özvegyi házasságot a Korán 4.16. alapján megtiltotta.

5. Nikah al-shighar:

A shighar olyan házasságkötés, amelynek keretében két különböző családból származó férfi egyidejűleg köt házasságot, és az egymás felügyelete alatt álló nőket veszik el feleségül, azaz például egymás leányát vagy testvérét. Shighar esetén a mahr (jegyajándék) nem kerül megfizetésre, és a szerződésben résztvevő két család között is igen szorosra fűzi a kötelékeket, éppen ezért kedvező volt a férfiak számára.⁴⁶

⁴⁴ Jany János: Klasszikus Iszlám jog. Budapest. Gondolat.2006.(330.oldal)

⁴⁵ Jany János: Klasszikus Iszlám jog. Budapest. Gondolat.2006.(330.oldal)

⁴⁶ Jany János: Klasszikus Iszlám jog. Budapest. Gondolat.2006.(329.oldal)

4.2. A válás

Az iszlám csak ritka esetekben javasolja a válást, és csak a kibékíthetetlen ellentétek esetén. A rokonok és barátok kötelessége, hogy megpróbálják kibékíteni a feleket. Az iszlám lehetővé teszi a válást, de nagyon ritka, hogy a házastársak élnek ezzel a lehetőséggel.

„Ha féltetek, hogy szakításra kerül sor közöttük, akkor küldjétek (hozzájuk) egy döntőbíró a (férj) családjából, egy (másik) döntőbíró a (feleség) családjából! Ha ők ketten ki akarnak békülni, akkor Allah megbékélést fog szorgalmazni közöttük.” (4:35)

A válás kimondása számos esetben csak a férj joga. A feleség csak javasolhatja férjének a válást. A feleség valamely családtagja segítségét is kérheti, hogy győzze meg a férjét a válás beleegyezésébe. Abban az esetben, ha a férj állapotában valamely negatív irányú szellemi, testi esetleg erkölcsi változás következne be, akkor az asszony bírósághoz fordulhat.

A válást a férj helyett a bíróság ilyen esetekben sem mondhatja ki minden esetben, azonban megpróbál a nőnek elégtételt nyújtani a vallási törvények és a házassági szerződésben rögzített megállapodások szerint. Előfordul pár olyan eset, amikor a feleségnek joga van újabb házasság megkötéséhez. Például a férj hosszabb időre történő váratlan eltűnése vagy bebörtönzése, vagy a feleséget megillető tartásdíj megfizetésének hosszú időn át történő elmaradása.⁴⁷

A válás a férj és a feleség közös megállapodásával is megtörténhet, de ez rendszerint a nő számára nem előnyös. Gyakori, hogy a feleség lemond hozományára egy részéről. Ezért a férje hajlandó beleegyezni a válásba, ezt követően a nő szabadon köthet újabb házasságot. A feleség a házassági szerződésben is kikötheti, hogy ő is férjéhez hasonlóan élni kíván a válás kezdeményezésének jogával.

⁴⁷ Mohammed Amin Al-Midani: Le regard de l’Islam sur la famille
<http://www.juragentium.unifi.it/topics/women/fr/almidani.htm> (Letöltés: 2011.11.10. 14:50)

Napjainkban a nők egyre gyakrabban a házassági szerződésben kikötik, hogy a férj újabb házassága esetén, azonnali válási jogukkal kívánnak élni.

„Akiket Allah elszólít közületek és feleségeket hagynak hátra, azoknak (az asszonyoknak) várniuk kell négy hónapot és tíz napot!” (2:234)

A házasság megszűnése után a nő egy meghatározott ideig nem házasodhat újra, várakozási idő alatt áll, ezt nevezik idda-nak.

„Az elvált asszonyoknak három havi tisztulást kell kivárniuk. Nem szabad eltitkolniuk azt, amit Allah (az előző házasság gyümölcseként) a méhükben teremtett – ha hisznek Allahban és a Végső Napban. A férjeiket illeti meg a leginkább az, hogy ekkor visszafogadják őket, ha ők ki akarnak békülni...” (2:228)

A válás formái: A válás is nagyon egyszerű folyamat, több formája létezik. Mohamed próféta csökkenteni akarta a válások számát. Az Iszlám előtti időben a férfi számára nem volt korlátozva a válások és házasságok száma. Így az asszony teljes mértékben férje jóindulatára volt szorulva. Csak a nagykorú és józan ítélőképességű férfi által kimondott válás minősíthető érvényesnek. Az ittas állapotban vagy felindultságból kimondott válás érvénytelen.

Az Iszlám szabályai azt tanítják, hogy egy férfi háromszor válhat el ugyanattól az asszonytól, a harmadik válás után azonban többé nem veheti el újra. A taláq al-sunna a válás során a férj egyszer jelenti ki válási szándékát, amit a várakozási időszak követ. Ha a férj nem jelzi azt, hogy feleségét vissza szeretné venni magához, akkor a várakozási időszak leteltét követően a feleség szabad lesz.⁴⁸

⁴⁸ Introduction aux sourates du Coran (At-taláq)

<http://www.islamophile.org/spip/Sourate-At-Talaq-Le-Divorce.html> (Letöltés: 2011. 11.10. 18.05)

5. Kulturális relativizmus problematikája

A nők helyzete szempontjából fontos megvizsgálni azt, hogy vajon van-e jogunk beavatkozni egy teljesen más kultúrába vagy sem? Mi európaiak úgy gondoljuk, hogy a nők alapvető jogai sérülnek abban az elnyomásban, amiben élnek az iszlám szabályai alapján és ezen változtatni kellene, hiszen őket is megilletik mindazok az emberi jogok, mint a férfiakat. Azonban ütközik egy más kultúra szokása a világ más pontjain élő emberek felfogásával, világnézetével.

Az egyetemes emberi jogok célja közös szabályok létrehozása a világközösség minden népére vonatkozólag. Tekintve azt a sokféleséget, amely a világon van, ez a feladat kivételesen nagy kihívást jelent. Az emberi jogokról való vitákban, a jogok egyetemességét gyakran, mint a nyugati kultúra egy termékét említik, s így –mondják- az nem alkalmazható egyetemesen. Az emberi jogoknak mind a kultúra koncepciója mind pedig nyugati eredete sok szempontból problematikus fogalmak az emberi jogok egyetemességének kihívására nézve. Az emberi jogok kontextusában a kultúra igazi fogalma megkérdőjelezhető.⁴⁹

Bizonyított, hogy egy ember legmélyebb, legalapvetőbb identitása a körülvevő kultúrából ered, és minden viselkedését meghatározza. Az emberiség egy része az ember-alkotta törvényekben hisz, míg mások Isten legfelsőbb törvényében.⁵⁰

Az emberi jogok kontextusában a 'kultúra' fogalma megkérdőjelezhető. Ha az emberi jogok eredetére egy kritikus perspektívát alkalmazunk, talán fokozza érzékenységünket azon problémák iránt, melyek az emberi jogok egyetemességének támogatóival néznek szembe nem-nyugati vagy Iszlám társadalmakban is.

Az emberi jogok egyetemessége és a kultúrák ütközése:

Francis Fukuyama szerint, a modern demokrácia csak a szabadság és egyenlőség egyetemes elvein alapulhat, melyek arra szolgálnak, hogy védjék minden emberi lény jogait.

⁴⁹ Culture, Western Origin and the universality of Human Rights by Jari Pirjola

⁵⁰ Culture, Western Origin and the universality of Human Rights by Jari Pirjola

A népcsoportok közötti különbségek, szerinte, az emberiség történelmének véletlenszerű és tetszőleges mellékhatásai. A modern állam egyetemesen felismeri minden ember értékét és jogait és igyekszik megvédeni azokat.⁵¹

Az emberi jogok egyetemessége hagyományosan két dolgot jelentett. Először is, az emberi jogok, etnikai hovatartozástól, színtől, nemtől vagy nyelvtől, például teljesen függetlenül az emberi faj minden egyes tagjához hozzátartoznak. Egy kormány sem limitálhatja állampolgárai jogait arra a tényre hivatkozva, például, hogy a férfiak és nők közötti egyenlőség nem foglaltatik benne az ő kultúrájuk és hagyományukban vagy, hogy az ő vallásuk elfogadja a kegyetlen, embertelen vagy degradáló büntetéseket. Másodszor, az emberi jogok egyetemessége azt jelenti, hogy minden ember feljogosított ugyanazokra az emberi jogokra, függetlenül attól, hogy a Föld mely részén élnek. Továbbá, az egyetemesség szintén jelenti a nemzetközi közösség jogát arra, hogy értékelje az emberi jogi helyzetet bárhol a világban. Az emberi jogok nem egy állam belügyei.

Kritika az egyetemesség ellen:

„Hagyományos viták, hogy vajon az emberi jogok kifejeznek-e társadalmi konszenzust egy társadalomban vagy az egész bolygón, hasonlóan a célon kívül esnek. Igazból, úgy is láthatnánk őket, mint annak a kérdésnek naprakész változatait, hogy vajon az emberi jogok egyáltalán léteznek-e. Mondjuk, hogy valóban kifejeznek társadalmi konszenzust – hogyan hat ez a hasznosságukra?”⁵²

Néhány kutató szerint, ami érvényteleníti az emberi jogok egyetemességének fogalmát, az az, hogy egy kifejezetten nyugati kultúra, politika és vallás alkotta értékrendszer hoznak létre. Következésképpen, az emberi jogok ilyen rendszerének csak limitált alkalmazhatósága lenne.⁵³

Adamantia Pollis és Peter Schwab szerint egy jog, mely egy specifikus, nyugati kulturális kontextusban fejlődött nem vihető át más kultúrába. A kulturális elfogultság mellett, az egyetemességet azért a tényért is kritika érte, hogy az emberi jogok gyökerei nyugati tradíciókban nyugszanak (kritika a nyugati eredetéről).

⁵¹ Francis Fukuyama: *Historian Ioppu ja viimeinen ihminen* (A történelem vége és az utolsó ember, ford.: Heikki Eskelinen) (Juva: WSOY 1992) 251-261.

⁵² David Kennedy: „A Nemzetközi Emberi Jogi Mozgalom: A Probléma Része (2001) 5 Európai Emberi Jogi Törvény Kritika 250

⁵³ Adamantia Pollis és Peter Schwab: „Emberi Jogok: Nyugati Alkotás Limitált Alkalmazhatósággal” Adamantia Pollis és Peter Schwab (szerk.): *Emberi Jogok: Kulturális és Ideológiai Perspektívák 1* (New York, 1980)

A nyugati eredet kritikája arra az érvre utal, hogy mivel az emberi jogok történelmileg Nyugat-Európából és Észak-Amerikából erednek, lényegében kapcsolódnak és a nyugati tradíció politikai és filozófiai fogalmaira korlátozódnak.⁵⁴

A kulturális relativizmus kritikájával a kultúra fogalmáról való diskurzusra való utalás történik a kulturális antropológiában, főként az 1980-as évek óta.⁵⁵

Habár az emberi jogok eszméje Európa politikai, filozófiai és vallási történelmében alakult ki, fejlődésük egy ma is tartó folyamat eredményei, mely sok vitát és állomást tartalmaz. Cáfolni az emberi jogok egyetemességét a nyugati értékalapjuk miatt könnyen elhomályosíthatja ezen fejlődési folyamatot az emberi jogok mögött. Ha az emberi jogok fejlődésére, mint egy hosszú és állandó tanulási folyamatra tekintünk, talán új perspektívák jelennek meg előttünk például az Iszlám világban való emberi jogok jelenlegi fejlődéséről.⁵⁶

A kulturális relativizmus kritikája:

Az emberi jogok egyetemességét a kulturális relativisták már akkor megkérdőjelezték, amikor az Egyesült Nemzeteknél a Nyilatkozat még készült. A vita egyik kiindulópontja a „Nyilatkozat az Emberi Jogokról” volt, melyet az Amerikai Antropológiai Társaság (AAT) adott ki 1947-ben, s melyet az Egyesült Nemzetek Emberi Jogi Tanácsa elé terjesztettek 1947 júniusában.⁵⁷ A nyilatkozat az emberi jogok egyetemességét nagyon erőteljesen megkérdőjelezte.

„Az ember jogai a huszadik században” –mondta a nyilatkozat, „nem körülírható egyetlen kultúra szabályai alapján vagy diktálható egyetlen nép aspirációi szerint.” Az AAT és Melville Herskovitz antropológus, akit általában, mint a mozgalom mögötti fő mozgatót említenek alig hagyott teret a kételynek: lefektetni olyan univerzális emberi jogokat, melyek mérvadóak minden népnek és nemzetnek lehetetlen feladat lenne és az emberi jogok egyetemességének eszméje egy imperialista törekvés volt, melyet ellenállással kell fogadni.

⁵⁴ Charles Leben: „Van európai megközelítése az emberi jogoknak?” Philip Alston (szerk.) Az EU és az Emberi Jogok (Oxford University Press 1999) 69-97.

⁵⁵ James Clifford és George E. Marcus (szerk.): Kultúrát írva. Az Etnográfia Költészete és Politikája (University of California Press 1986), Yoshinobu Ota: „Kultúra és Antropológia az Etnográfiai Modernségben” Richard G. Fox és Barbara J. King (szerk.): Antropológia a Kultúrán túl (Oxford: Berg 2002) 61-80.

⁵⁶ Heiner Bielefeldt: „Nyugat versus Iszlám Emberi Jogi Koncepciók? A kulturális esszencializmus kritikája az emberi jogi viták terén” (2000) 28 Politikai Elmélet 90-121.

⁵⁷ Nyilatkozat az Emberi Jogokról, újranyomtatva 1947-ben. 4 Amerikai Antropológus.

Sok különböző megközelítés és nézet létezik az emberi jogok egyetemességének vitájával kapcsolatban. Ezen dolgozatban ezek közül csak néhányat fogok megemlíteni. Az egyetemesség védelmezői abból indulnak ki, hogy minden ember jogosult az emberi jogokra, vallásuktól és kultúrájuktól függetlenül. Az emberi jogok az emberiség fogalmain alapulnak, és így minden ember jogosult a nemzetközi emberi jogi konvenciókban garantált jogokra. Az egyén autonómiájának fogalma szorosan kapcsolódik a felvilágosodás gondolkodásmódjához és az egyén jogainak fejlődéséhez az államra tekintettel. Ebben a kontextusban, az emberi jogi relativizmus helytelennek tartott, mert néhány dolgot jónak vélnek, másokat rossznak, nem csak néhány emberre, hanem minden emberi lényre nézve.⁵⁸

Az univerzalista és a relativista nézet közötti konfliktusra kerestek már megoldást számos különböző közvetítő koncepcióval. Allison Dundes Renteln, talán a legeminebb támogatója annak, amit ma közvetítő nézetnek hívunk, megjegyezte, hogy az emberi jogi relativisták jól tennék, ha átgondolnák, hogy vajon képesek vagyunk-e felismerni a kultúra-közi emberi jogokat.⁵⁹

Abdullah An-Na'im, szudáni emberi jogi szakértő, a kommunikatív kulturális relativizmust támogatta. A következőket mondta:

„Az iszlám törvényeken alapuló embertelen büntetések elítélése szinte soha nem vezet hatékony megoldásokhoz gyakorlati szinten jobb eredményeket érhetnénk el, ha támogatnánk az Iszlámon belüli küzdelmeket, melyek célja az olyan büntetések kivitelezésének megakadályozása vagy korlátozása, melyek az emberi jogi megegyezésekkel ellentétben állnak. Az ilyen büntetéseket nem lehet hatékonyan ellenezni külső megítélésel.”

A kulturális sokszínűség ellenére, a nők nem kívánnak egyszerűen nemük erényei alapján egy alárendelt társadalmi státuszba löködni. A nők számára ez egy közös érdeket jelent, hogy a diszkrimináció alapvető formáit kiküszöböljék, az alapvető társadalmi forrásokhoz való hozzáféréssel, és elkerüljék a női munkaerő leértékelését, a szegénység feminizációját, és a nők elleni erőszak tolerálását. Ilyen körülmények között, emberi jogaik sérülnek.⁶⁰

⁵⁸ Claude E. Welch, Jr és Virginia A Leary (szerk.): Ázsiai perspektíva az emberi jogokról (Oxford: Westview Press 1990).

⁵⁹ Allison Dundes Renteln: „A relativizmus megválaszolatlan kihívása és az emberi jogokra való következményei” (1985)

⁶⁰ Sellers, Mortimer N.S.: Universal Human Rights, Moral Order in a Divided World

Az iszlám és az emberi jogok egyetemessége

A konfliktus az iszlám törvény (saria) és az emberi jogok között tagadhatatlan tény. Olyan kérdések kapcsán merülnek fel, mint például családi jogszabályok, a nők helyzete, vallásszabadság vagy a jog a vallás megtagadására. A problémák megoldására számos megoldást javasoltak már az emberi jogi diskurzus során.

Egy megközelítési mód egyszerűen azt állítani, hogy nem is léteznek ilyen konfliktusok. E szerint a nézet szerint, az iszlám már tartalmaz egy abszolút alapot minden ember jogának és kötelezettségének védelmére. Azonban, ezen nézet támogatói általában megelégednek egy elég sekélyes elemzéssel a problémákról a saria és az emberi jogi konvenciók által védett jogok között. Például, Abdul A'la Mawdudi, Emberi jogok az iszlámban c. könyvében alapvetően elítél minden diszkriminációt, mégis két dolgot kizár az elítélendő dolgok közül, a nemet és a vallást, melyek éppen e legélesebb konfliktusok között vannak a saria és a modern emberi jogi gondolkodással kapcsolatban. Bielefeldt kihangsúlyozta, hogy habár vannak konfliktusok a saria és az emberi jogok között, az iszlám igazságszolgáltatásnak vannak olyan velejáráó pragmatizmusai, melyek lehetőséget kínálnak azon konfliktusok megoldására. Bielefeldt szerint, az iszlám humanitárius pragmatizmus az egyetemes emberi jogok elveinek újfajta megközelítéséhez vezethet és a saria elveinek is, még akkor is, ha a szentírás és néhány emberi jogi cikkely közti probléma megoldatlan marad. A jövőben, az emberi jogok egyetemessége valószínűleg a legjobban, az iszlám világban egy olyan folyamaton keresztül erősíthető meg, mely hasonló az emberi jogok történelméhez nyugaton, a pluralizmusból kiemelkedve: állam és vallás, vita és feszültség belső fejlődése során. Másrészt, az emberi jogok nyugati történelmének kritikus értékelése balanszként szolgálhat arra az ötletre nézve, hogy az egyetemességre való igény a kulturális imperializmus uralmának része: nyugati kulturális értékek ültetése idegen talajba.

5.2 Kompatibilisek-e az emberi jogok az Iszlámmal?

A nők jogainak kérdése a muszlim közösségekben

Habár az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát „egyetemesnek” nevezzük, „az elmúlt három évszázad nyugati világa történelmi trendjeinek vonalai mentén fogalmazódott meg és az individualista humanizmus egy bizonyos filozófiai antropológiája mentén, mely

segített azt igazolni” . A Nyilatkozat háttérében lévő alapvető feltevések a következők voltak: a) az egyetemes emberi természet minden nép számára közös, b) az egyén méltósága, és c) egy demokratikus társadalmi rend . Valójában, az emberi jogok sok pártolója mind nyugati és nem nyugati (beleértve sok muszlim) országban gyakran feltételezi, illetve állítja, hogy az emberi jogok csakis egy világi kontextusban létezhetnek és nem a vallás keretein belül. ⁶¹

Azon irányvonal mögött, hogy az emberi jogok fogalma alapvetően világi és így a vallás világszemléletén kívül, még azzal ellentétesen is –természetesen- van a vallásnak általában vagy bizonyos vallásoknak egy adott nézetük. Olyan muszlim országokban, mint amilyen például Pakisztán is, világias gondolkodású emberi jogi támogatók gyakran megjegyzik, hogy nincs értelme emberi jogokról beszélni az iszlámban, mert mint vallási hagyomány, az iszlám olyan értékeket és szerkezeteket támogat, melyek inkompatibilisek az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának feltevéseivel.

Az iszlám és a muszlimok nyugati felfogása és a muszlim nők portréja a nyugati társadalmakban:

Az 1970-es évek óta növekvő érdeklődés figyelhető meg nyugaton az iszlám és a muszlimok iránt. Azonban ezen érdeklődés legnagyobb része csak egy néhány témára irányul, mint például az „Iszlám feléledés”, „Iszlám fundamentalizmus”.

Nem csak a témaválasztás, mely hajlamos erős érzelmi válaszokat generálni és provokálni mind a nyugatiaknál mind pedig a muszlimoknál, hanem az a mód is, ahogyan ezeket a témákat általában ábrázolja a nyugati média vagy populáris irodalom megkérdőjelezi a motivációt, mely megtalálható a szelektív nyugati érdeklődésben az iszlám és a muszlimok iránt. Nehéz ezt az érdeklődést pozitív motivációjúnak látni, hiszen adva van nyugaton az iszlám és a muszlimok elterjedt negatív sztereotípiája. Tekintve az iszlámmal és a muszlimokkal kapcsolatos negatív képek tárházát a nyugat „kollektív tudatalattijában”, alig meglepő, hogy a szovjet hatalom elmúlása óta, az „Iszlám világot” úgy tekintik, mint az új „Ellenséget”, mely talán még érthetlenebb és makacsabb, mint a legutóbbi. Az iszlám megszokott portréja szerint a „Szent Háború” által jellemzett, és mint kard által terjedt vallás, a muszlimoké, mint barbár és visszamaradott, örült és fanatikus, illó és erőszakos nép oda vezetett, újabban, hogy jelentősen nő a „muszlim-dagasztás” – verbálisan, fizikailag és

⁶¹ <http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm>

Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Louisville (Letöltés: 2011.11.07.16:40)

pszichológiailag – számos nyugati országban. Ennyi gyűlölet és irtózás az iszlámtól és a muszlimoktól általában és ekkora együttérzés nyugaton és általa a muszlim nők felé, a felszínen, egy csodás ellentétnek tűnik.

Muszlim nők és emberi jogok: a ki nem mondott dilemma

Mivel az emberi jogok modern felfogása egy nyugati, világias kontextusból ered, a muszlimok általában, de főként a muszlim nők, kérdéses helyzetben találják magukat, amikor kezdeményeznek vagy részt vesznek egy emberi jogi vitában akár nyugaton, akár muszlim társadalmakban. Élettapasztalataikon alapulva, a legtöbb muszlim nő, aki emberi jogi támogató vagy aktivista lett, erősen úgy érzi, hogy virtuálisan minden muszlim társadalomban van diszkrimináció a nők ellen születéstől a halálig. Ez sokaknál ahhoz vezet, hogy mélységesen elidegenednek a muszlim kultúrától többféleképpen. Az elidegenedésnek ez a keserű értelme gyakran haraghoz és keserőséghez vezet azon gondolati és szociális struktúrák patriarchális rendszerei felé, melyek a legtöbb muszlim társadalomban dominálnak.

A muszlim nők gyakran lelnek sok támogatást és megértést nyugaton, egészen addig, amíg lázadóknak és deviánsoknak tűnnek az iszlám világon belül. De közülük sokan kezdik felismerni, előbb-utóbb, hogy míg komoly nehézségeik vannak a muszlim kultúrán belül, nem képesek, sok okból, azonosulni a nyugati, világias kultúrával. Sok figyelem irányult a nyugati médiában és irodalomban azon muszlim nők sajnálatos helyzetére, akik „szegények és elnyomottak” látható és tapintható módon. Azonban, alig észlelték azt a mélységes tragédiát és traumát, melyet az öntudatos muszlim nők ma elszenvedtek, akik keményen próbálják fenntartani vallási hovatartozásukat és személyes autonómiájukat a muszlim kultúra meg nem alkuvásának fényében, egyrészt, és a nyugati, világias kultúra imperializmusa, másrészt.

62

Fontos megemlíteni az indiai nők helyzetét is. Mivel az 1991-es népszámlálás szerint India lakosságának 12,12%-a muszlim.⁶³ India alkotmánya garantálja a nemek közötti egyenlőséget, a gyakorlatban azonban ez nem valósul meg. A nők elsődleges szerepe a háztartás vezetésében jelenik meg és a gyermekek nevelésében. Továbbá férjüknek kell

⁶² Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Luisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (Letöltés: 2011.11.07.16:45)

⁶³ National Commission for Woman, India. Voice of the voiceless (status of muslim woman)
<http://ncw.nic.in/pdfReports/vov-part-2.pdf> (Letöltés: 2011.11.15. 19:30)

engedelmeskedniük minden helyzetben. Gyakori Indiában a nők zaklatása az utcán közlekedés közben, ezért az indiai kormány külön kocsikat tartott fenn a nők számára. Ez sem vezetett eredményre, mert a férfiak betörték a kocsikat. Kipróbáltak egy olyan programot is Új-Delhiben, Mumbaiban és Kalkuttában, ahol a vonatokon kizárólag női utasok utazhattak, s ezekre a kocsikra őrök vigyáztak. A patriarchális indiai társadalomban ellentétnek vezetett, hogy az utóbbi tizenöt évben kétszeresére nőtt a női dolgozók száma.⁶⁴ A kisebb javulás Robert Jensen és Emily Oster, az amerikai Nemzeti Közgazdaságtani Kutatóintézet, három éven át tartó kutatása alapján arra a meglepő következtetésre jutottak, hogy a televízió elterjedése befolyásolja a nők egyenlőség iránti igényét, és nagyobb számban lépnek fel férjükkel szemben és egyenlőséget követelnek.⁶⁵

Általános jogok

A. Jog az élethez

A Korán fenntartja az emberi élet szentségét és abszolút értékét és kihangsúlyozza, hogy lényegében minden egyén élete összehasonlítható az egész közösségével és ezért, a legnagyobb gondossággal kezelendő. Az első és a legfontosabb alapvető jog, az élethez való jog és, hogy tiszteletben tartsák az emberi életet.⁶⁶

B. Tisztelethez való jog

A Korán úgy tartja, hogy minden emberi lény méltó a tisztelethez, mert minden teremtmény közül egyedül ők döntöttek úgy, hogy elfogadják a szabad akarat „felelősségét”. Az emberi lények gyakorolhatják a szabad akaratot, mert birtokolják a faji tehetséget, és ez az, ami megkülönbözteti őket minden más teremtménytől.

C. Igazsághoz való jog

A Korán nagy hangsúlyt helyez az igazság kereséséhez való jogra és arra a kötelességre, hogy igazságot kell tenni. Az igazság kontextusában, A Korán két fogalmat használ: „adl” és „ihsan”. Mindkettő parancsolva van és az „egyensúly” eszméjéhez kötődik, de jelentésükben nem azonosak. Az „adl”-t A.A.A. Fyzee, az iszlám egy jól ismert tudósa,

⁶⁴ Vonattal a nemek egyenlőségéért Indiában

<http://www.dalit.hu/vonattal-a-nemek-egyenlosegeert-indiaban/> (Letöltés: 2011.11.17.18:15)

⁶⁵ Szappanopera menti meg férjeiktől az indiai nőket

<http://index.hu/kultur/media/indi72/> (Letöltés: 2011.11.17.18:26)

⁶⁶ Islamology, the science of peace: Human rights an Overview

<http://islamology.org/Overview/rights/HumanRightsOverviewIntro.htm> (Letöltés: 2011.11.07.19:43)

úgy definiálja, mint „egyenlőnek lenni, sem többnek, sem kevesebbnek.” Elmagyarázva ezt a fogalmat, Fysee azt írta: „...a Bíróságon mindkét fél egyenlő módon kezelendő, anélkül hogy jogtalan hangsúlyt helyeznénk egyikre vagy másikra. Az igazság az egyensúlyt a mérleg formájában mutatja be, mely egyenlően kiegyensúlyozott”⁶⁷

D. A szabadság joga

Egy muszlim számára a személyes szabadság legnagyobb garanciája abban a koráni rendeletben van, hogy senki más, csak Isten korlátozhatja az emberi szabadságot és abban az állításban, hogy „Az ítélet (hogy mi a jó és a rossz) csakis Istené”. Ahogyan egy kimagasló pakisztáni jogász, Khalid M. Ishaque mondta: A Korán az alapvető jogi státuszt adja a felelős nézeteltérésnek. Hatalmuk gyakorlása közben, ezért, sem a törvényhozó, sem a végrehajtó nem követelhet kérdés nélküli engedelmességet.

A 2. szúrában: Al-Baqarah:62, amely azt mondja: „Akik hittek, és akik zsidók és a keresztények és a sábeusok - azok közül, aki hisz Allahban, és a Végző napban és igaz cselekedeteket cselekedett, megvan a fizetségük az Uruknál és nem kell őket féltetni és nem fognak szomorkodni.”⁶⁸

E. Munkára való jog

A koráni tanítás szerint, minden férfinak és nőnek joga van dolgozni, akár nyereséges vagy önkéntes a munka. A munka gyümölcsei azt illetik, aki megdolgozott értük, függetlenül attól, hogy az férfi vagy nő. Ahogy a 4. szúra: An-Nisa': 32 mondja: „A férfiakkal megvan a részük, amit ők szereztek, s a nőknek is megvan a részük, amit ők szereztek.”⁶⁹

A Nők jogai: A koráni ideálok a muszlim gyakorlattal szemben

A muszlim férfiak fáradhatatlanul ismétlik, hogy az iszlám több jogot adott a nőknek, mint bármely más vallás. Bizonyosan, ha az iszlám koráni iszlámot jelent, hiszen azon jogok, melyet a Korán a nőknek adott valóban megkapóak. A nők nem csak részesednek az összes korábban említett „Általános jogból”, hanem szintén alanyai sok egyedi kérdésnek a Koránban.

⁶⁷ Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Louisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (Letöltés: 2011.11.07.16:43)

⁶⁸ The voice of United Ethiopian Muslims Ummah: Human Rights according to the Quran
http://ethiomuslimsmedia.com/muslim/index.php?option=com_content&view=article&id=311:human-rights-according-to-the-quran-&catid=42:article (Letöltés: 2011.11.14.12:02.)

⁶⁹ Muslim Women's League, Woman in Society: Economic rights
<http://www.mwusa.org/topics/rights/econrights.html> (Letöltés: 2011.11.16. 19:53)

Sok muszlim, amikor emberi jogokról beszél, vagy nem említi a nők jogait egyáltalán, vagy főként azzal van elfoglalva, hogy hogyan kell a nők tisztaságát védeni.

Habár olyan sok koráni törvény a nők jogait hivatott megvédeni a házasság kontextusában, a nők nem várhatnak egyenlőséget férjeikkel. A Korán azt az eszmét képviseli, amit ma mi egy „nem-hibás” válásnak nevezünk, és nem hirdet semmilyen nyílt ítéletet a válásról, a muszlim társadalmak a válást elképesztően bonyolulttá tették a nők számára, mind jogilag és társadalmi büntetéseken keresztül.⁷⁰

Habár a Korán világosan kimondja, hogy egy kiskorú gyerek elvált szülei kölcsönös megegyezéssel kell, hogy döntsenek a gyermek neveléséről, és hogy nem használhatják a gyermeket arra, hogy egymást megbántsák vagy kihasználják, a muszlim társadalmakban a nőket megfosztják mind fiaiktól (ált. 7 éves korban) és lányaitól (ált. 12 éves korban). A poligámiát a Korán az árvák és özvegyek védelmére tervezte, a gyakorlatban a muszlimok ezt Damoklész kardjává tették mely a nőket folyamatos fenyegettségben tartja.

Habár a Korán megadja a nőknek azt a jogot, hogy örököljenek nem csak egy közeli rokon halálakor, hanem egy jóakarátú gondozótól élete során is, a muszlim társadalmak nagyban ellenzik azt az ötletet, hogy a férfiakkal szemben a nők kapjanak vagyont még akkor is, ha a nő szüksége vagy körülményi garantálják azt.⁷¹

A koráni törvénykezés célja, mely a nők ruházódásával és vezetésükkel foglalkozik az, hogy a nők biztonságban tehesék napi teendőiket (mivel joguk van részt venni nyereséges tevékenységekben, ahogy azt a 4. szúra: An-Nisa':32 mondja szexuális zaklatás vagy molesztálás félelme nélkül, a muszlim társadalmak sokakat fátylak és leplek alá temettek és zárt ajtók mögé azért hogy tisztaságukat védjék, elfeledve azt, hogy a Korán szerint , otthonukhoz való kötöttség nem egy tiszta nő normál életmódja, hanem a tisztátalanság büntetése.⁷²

A nők és férfiak, Istentől egyenlőnek teremtettek és szemében is egyenlően, a muszlim társadalmakban nagyon is egyenlőtlenekké váltak. A nő és férfi a házasságban így jelenik meg a Koránban:

⁷⁰Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Luisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (Letöltés: 2011.11.07.16:43)

⁷¹Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Luisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (Letöltés: 2011.11.07.16:43)

⁷²⁷⁴Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Luisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm> (Letöltés: 2011.11.07. 14:43)

„Ők a ti eszközeitek/ És ti vagytok az ő eszközeik” (2. szúra: Al-Baqarah: 187), ez közelséget, kölcsönösséget és egyenlőséget sugall. Azonban, a muszlim kultúra sok, ha nem a legtöbb nőt megfosztotta ettől és őket bábokká tette, rabszolgaszerű teremtményekké, akik egyetlen célja az életben az, hogy a férfiak örömeit és szükségéit ellássák. Nem csak ez, hanem vakmerősége és arroganciája is van, hogy megtagadja a nőktől az Istenhez való közvetlen eljutást. Az iszlám egyik kardinális hite az, hogy minden ember- nő vagy férfi - felelős és számot adni köteles saját egyéni tetteiről.

Mindazon rossz ellenére, ami számtalan muszlim nővel megtörtént a patriarchális muszlim kultúrának köszönhetően, van remény a jövőre nézve. Az iszlám világa felől vannak jelzések arra, hogy egyre több muszlim kezdi komolyan tükrözni a Korán tanításait és hogy kiábrándultak a kapitalizmusból, kommunizmusból és a nyugati demokráciából.

Fontos megjegyezni azt, hogy több koráni törvény vonatkozik a családban való igazság megteremtésére, mint bármely más dologra.⁷³

Harun Yahya szerint a nők helyzetével kapcsolatos viták felmerülésekor az igazi kérdés az, hogy a nők hogyan tekintenek az iszlám hitre.

A Korán továbbá kimondja: *„A muszlim férfiaknak és a muszlim nőknek, a hívő férfiaknak és a hívő nőknek, az engedelmes férfiaknak és az engedelmes nőknek, az igazmondó férfiaknak és az igazmondó nőknek, az állhatatos férfiaknak és az állhatatos nőknek, a meghittséget érző férfiaknak és a meghittséget érző nőknek, az adakozó férfiaknak és az adakozó nőknek, a böjtölő férfiaknak és a böjtölő nőknek, a szemérmükkel önmegtartóztató férfiaknak és az önmegtartóztató nőknek, és az Allahról gyakorta megemlékező férfiaknak és gyakorta megemlékező nőknek, mindezeknek Allah megbocsátást és óriási fizetséget készített elő „(33:35)”⁷⁴*

⁷⁴The eminence islam attaches to women by Harun Yahya
http://www.womaninthequran.com/articles_02.html (Letöltés:2011.11.16.23:48)

6. A nő helyzete a nyugati civilizációban

Dolgozatomban szeretném bemutatni a nők elnyomását, rossz helyzetüket, melyet az iszlám hagyományai kényszerítenek rájuk, és amelyet európai szemmel nézve elfogadhatatlannak találunk. Mindenképpen egy negatív véleményt alkotunk ezekről a számunkra elavult szokásokról. Azonban dolgozatomban szeretném bemutatni a másik fél szemszögét is, azt, hogy az iszlámot követő emberek miért gondolják úgy, hogy ez a legjobb a nők számára, és hogy miért hisznek őszinte meggyőződéssel ennek a rendszernek a helyességében és sikerességében a nők vonatkozásában. Szeretném ebben a fejezetben az ő érveiket bemutatni.

Muhsin Abdulhamid írt egy könyvet erről, melyet Abu Abdulrahman Raid Smadi fordított le magyar nyelvre. Ezen könyv alapján szeretném ismertetni az ő álláspontjukat, ami a nőkre vonatkozik a nyugati civilizációban, és melyben elemzik, hogy miért nem akarják, hogy az iszlámot követő nők nyugati szabályok és elvek szerint éljenek.

Azonban mindenek előtt szeretnék egy idézetet ismertetni Poulain de la Barre-től, hiszen az iszlám férfiak álláspontját a témával kapcsolatban férfiak által írt könyv alapján ismertetném.

„Mindaz, amit a férfiak írtak a nőkről, gyanús kell, hogy legyen, mert ők egy személyben bírók és peres felek.”

Muhsin Abdulhamid véleménye szerint az a nagy szabadság, melyet a nők megkaptak nyugaton, mind a férfiak kielégítését szolgálja, még ha a nők ezt nem is ismerik fel. Úgy gondolja, hogy azáltal, hogy a férfi a nővel ül a bárókban, táncol, vele a szórakozóhelyeken egyenlő félként kezeli, ám mindezt a nélkül teszi, hogy feleségül venné. Véleménye szerint ez a szemlélet és a nőkhöz való hozzáállás az egyik oka annak, hogy világszerte nő az abortuszok száma. A Világ Egészségügyi Szervezete 1962.évi statisztikája szerint évente tizenöt millió illegális abortusz történik a világban. Abdulhamid úgy gondolja, hogy habár ezek elég régi statisztikai adatok, de mára sem javult, sőt inkább romlott csak ez a helyzet.

Abdulhamid úgy gondolja, hogy a nyugati nő elvesztette a jóra nevelő nőt, a szerető anyát, a becsületes feleséget, a jó társat és a jól kiegyensúlyozott családot.

Azzal a példával él, hogy az Emberi Jogok Szervezete az ENSZ-ben még 1975. évi Nőnap alkalmából azt a rendeletet terjesztette a bejegyzett országok felé, hogy meg kell szüntetni a nőkkel szembeni megkülönböztetést. Abdulhamid lát ebben igazságot és igazságtalanságot is. Idéz egy részt ebből a rendeletből, mely véleménye szerint megfontolandó: „... bármilyen törvény hozatala a nővel kapcsolatban a világ bármelyik országában, figyelembe kell, hogy vegye a nő eredeti feladatát a társadalomban, az anyaság és a gyermeknevelés, a „boldog ház” építése érdekében.” Itt azt szeretné hangsúlyozni Abdulhamid, hogy azáltal, hogy nyugaton a nők dolgoznak, és sokkal erőteljesebben építik karrierjüket, mint az iszlámot követő nők, ezáltal kevesebb idejük marad az elsődleges feladatuk teljesítésére, mely szerinte az anyaság és a gyermeknevelés.

Abdulhamid álláspontja alapján, a nyugati szabados erkölcsök fontos szerepet játszanak abban, hogy nő a nemi betegek statisztikája évről évre. A férfiak kapzsiságukat elégitik ki azzal, hogy például autók reklámozására félmeztelen nőket használnak. A meztelen nő használata nagyon gyakorivá vált nyugaton és más országokban is. Mindez a nő kárára történik. Abdulhamid úgy gondolja, hogy ezekkel a magatartásokkal a nyugati civilizációban a férfiak elzárták a nők előtt azt az utat, melyben a nő jó anya és jó feleség lehetne.

Az iszlám vallás nem engedi meg a meztelenséget, melyet a nyugati civilizáció engedélyez, sőt már művészetnek is tekinti azt. Valamint Amerikában több olyan klubbot találtak, ahol a házastárs csere volt az emberek szórakozása. És egyre elterjedtebb szokássá vált a házasság megtagadása is, napjainkban már divatnak számít. Abdulhamid mindezek alapján a nyugati nők helyzetét alacsonyrendűnek tekinti.⁷⁵

⁷⁵ Muhsin Abdullúhamid : A nő helyzete a nyugati civilizációban. International Islamic Publishing house

Befejezés

Véleményem szerint a kelet világa rendkívül érdekes, hordoz egy megfoghatatlan különleges hangulatot. Azért választottam ezt a témát, mert már évek óta érdekelt a muszlim nők sorsa és számos könyvet olvastam már ebben a témában. Európában sokan nem foglalkoznak ezzel, hiszen messze áll tőlük ez a kultúra.

Nagyon nehéz megtalálni az „igazságot” ebben a témában és talán nem is lehet. Európai szemmel nézve rengeteg olyan szabály van a muszlim nők életében, amit mi nem tudunk megérteni és úgy érezzük, hogy sérülnek a jogaik, hiszen Magyarországon vagy máshol nekünk európai nőknek van lehetőségünk dönteni, hogy a családjának szerepkörünket hangsúlyozzuk inkább vagy a karrierünket is ugyanolyan fontosnak tartjuk és élünk a jogainkkal, melyek minket is éppúgy megilletnek, mint a férfiakat. Egy muszlim nőnek nincs meg igazából ez a választási lehetősége. Azonban, aki ebbe születik bele és csak ezt látja, annak ez a normális és inkább az európai nők életmódját tekintik idegennek. Sokan teljesen elégedettek az életükkel, és boldogok így, akkor is, ha kevesebb joguk is van, mint a férfiaknak. Ahogy telnek az évek, azért arra is figyelemmel kell lennünk, hogy ma már az arab országok között is eltérő, hogy melyik ország milyen szigorúsággal alkalmazza az iszlám szabályait. Van, ahol erősebbek a hagyományok, de van, ahol már egyre több teret kapnak a nők is. Nyílnak az egyetemek, és fontolgatják azt is, hogy a nők is szavazati jogot kaphassanak a jövőben. Törökországban például már a csador hordás szabályai sokkal lazábbak, és sokkal inkább érvényesül az az elv, hogy minden nő szabadon dönthet arról hordja-e a fátylat vagy sem. Továbbá a török alkotmányban egyáltalán nincsen az iszlámra vonatkozó utalás. Egyes egyetemeken kifejezetten tilos a csador használata, de például az isztambuli Faith Egyetemen tolerálják. Szemben például Szaúd-Arábiával, ahol sokkal szigorúbban élnek az iszlám szabályai, a nőknek tilos autót vezetni a mai napig és komoly következményekkel kell számolnia annak, aki mégis megszegi ezt a szabályt.

Itt, Magyarországon is rengeteg nő él elnyomásban, kénytelen áldozatává válni a családon belüli erőszaknak. Továbbá az élet bizonyos területein mindenhol érződik a női és férfi szerepek különbözősége, amit bizonyos szinten nem is tartok negatívnak, hiszen

másban tudja megmutatni a tehetségét szokszor egy nő és másban egy férfi. Azonban fontos lenne, hogy a nők alapvető jogai ne sérüljenek.

A témában való elmélyülésem során olvastam szomorú eseteket, ahol a muszlim nőkkel együtt éreztem és helytelenítettem az adott bánásmódot.

Manapság a nemzetközi kapcsolatok ápolása nagyon fontos, ezért is hasznosnak tartom, ha távoli országok kultúrájával is megismerkedünk.

Szerencsésnek mondhatom magam, mert elég sok ismerősöm, barátom arab származású, velük is beszélgettem a témáról, és a kultúrájukról. Hosszú évek óta csak pozitív tapasztalataim voltak, számos értéket fedeztem fel a muszlim emberek barátságosságáról és kedvességükről és az iszlámba vetett mély és kitartó hitükről, melyet tiszteletre méltónak tartok. A nőkhöz való hozzáállásuk valóban más, mint amit mi, európai nők megszoktunk. Tény, hogy bizonyos szempontból elfogadhatatlan az álláspontjuk számunkra, számomra de úgy gondolom, hogy az őszinte meggyőződés és jó szándék vezeti őket.

Összességében azonban a dolgozatom célja az volt, hogy bemutassam az iszlám nőkre vonatkozó pozitív és negatív oldalát is, nem csak a mi szemszögünkből, hanem az iszlám követői oldaláról is. Szeretnék semleges maradni, és nem ítélni egy másik kultúra felett.

Conclusion

To my mind, the world of the East is remarkably interesting, it has an intangible, special atmosphere. The reason why I chose this topic is that I have been interested in the fate of Muslim women and I have read several books concerning it. Many people do not care about it in Europe as this culture is far from them.

Finding the "truth" in this topic is very difficult and may not be possible at all. From the European perspective, there are plenty of rules in Muslim women's lives which we cannot understand and feel their rights are violated for in Hungary or at some other place we European women have the chance to decide if we want to concentrate on our mother role or consider our career the same important and live with our rights, which are entitled to us just as to men. A Muslim woman does not really have this option. However, those being born into this can only see this way and for them it is normal and they rather find the European women's way of life strange. Many of them are completely satisfied with their lives and happy to live like this even if they have fewer rights than men do. As years are passing, we need to consider that today there are differences among Arab countries in how strictly they apply Islamic rules. In some places, traditions are stronger but in other places women are devoted to more space. Universities are being opened and even giving women the right to vote in the future is being considered. In Turkey, for instance, the rules for wearing chador are much looser and the principle according to which all women can freely decide to wear a veil or not prevail. Furthermore, there is no referring to Islam in the Turkish constitution at all. Wearing chador is pronouncedly forbidden at certain universities, but it is tolerated at Faith University of Istanbul for example. As opposed to Saudi Arabia for instance, where Islamic rules are much more strict, women cannot drive a car even today and those who violate this rule after all have to count with serious consequences.

Here in Hungary, plenty of women live under oppression and are forced to become victims of domestic violence. And in certain areas of life, the differences between the roles of women and men are felt, which I do not consider negative at some level, because many times both women and men can show their talent in different things. However, it would be important not to violate women's basic rights.

Dealing with this topic, I read about sad cases where I sympathized with Muslim women and disapproved the certain treatment.

These days cultivating international relationships is really essential, this is another reason why I find it useful to get acquainted with the culture of distant countries.

I can say I am lucky for many of my acquaintances and friends are of Arabic origin, I have talked about this topic, their culture with them as well. For many years I have had only positive experiences, I have found several values about Muslim people's geniality and kindness and their deep and persistent faith in Islam, which I think is to be respected. Their attitude to women is different indeed from what we European women have got used to. It is a fact that from a certain point of view, their perspective is unacceptable for us, for me, but I think they are led by sincere confidence and good intention.

However, all in all, the purpose of my thesis was to present both the positive and negative side of how Islam affects women, not only from our point of view but also from the perspective of the followers of Islam. I would like to stay neutral and not to judge over another culture.

A befejezést arab nyelvre fordította Ahmad Alagha kedves ismerősöm.

قمت اخلا

برأيي الشخصي أن عالم الشرق مدهش للغاية, يحمل في جعبته أسطورة مميزة بشكل صعب المقارنة. لقد اخترت هذا الموضوع لأنني مهتمة بمصير النساء المسلمات, فقد قرأت العديد من الكتب المتعلقة في هذا الموضوع. في أوروبا الكثير من الناس لا يهتمون بهذا, على الرغم أن هذه الثقافة لا تبعد عنهم.

قمت بترجمة بعض النصوص التي وردت في كتابي "المرآة العكسية" والتي تتحدث عن حياة النساء في المجتمعات الإسلامية. لقد حاولت أن أكون دقيقة في الترجمة وألا أفقد المعنى الأصلي للنصوص. كما أنني حاولت أن أجعل اللغة العربية أقرب إلى اللغة العربية الفصحى قدر الإمكان. أتمنى أن تكون هذه الترجمة مفيدة للقارئ العربي.

قمت بترجمة بعض النصوص التي وردت في كتابي "المرآة العكسية" والتي تتحدث عن حياة النساء في المجتمعات الإسلامية. لقد حاولت أن أكون دقيقة في الترجمة وألا أفقد المعنى الأصلي للنصوص. كما أنني حاولت أن أجعل اللغة العربية أقرب إلى اللغة العربية الفصحى قدر الإمكان. أتمنى أن تكون هذه الترجمة مفيدة للقارئ العربي.

أنا أعد نفسي ذو حظ جيد لأنني لدي العديد من المعارف و الأصدقاء ذو أصل عربي, و قد تحدثت معهم كذلك في هذا الموضوع و عن ثقافتهم. على مدى سنين طويلة لم تكن لي سوى ذكريات إيجابية, لقد اكتشفت الكثير من نواحي الصداقة و الرفق الذي يتمتع بها المسلمون, و إيمانهم الراسخ و الثابت بالإسلام و الذي إعتبره سبب للإحترام و التقدير. مواقفهم اتجاه المرأة تختلف جذريا عن ما اعتدنا عليه نحن النساء الأوروبيات. حقا قد لا نتقبل نضرتهم إلى المرأة في بعض الأمور, و لكن بالنسبة لي أعتقد أن القناعة التامة و النية الحسنة هي التي تدفعهم.

Irodalomjegyzék

1. Abd al-Karim Zaydan, al-Madhal li-dirasat as-sari a al-islamiyya, Alexandria 1969.
2. Adamantia Pollis és Peter Schwab: „Emberi Jogok: Nyugati Alkotás Limitált Alkalmazhatósággal” Adamantia Pollis és Peter Schwab (szerk.): Emberi Jogok: Kulturális és Ideológiai Perspektívák 1 (New York, 1980)
3. Allison Dundes Renteln: A relativizmus megválaszolatlan kihívása és az emberi jogokra való következményei (1985)
4. Ambrus Attiláné Dr. Kéri Katalin: A világ díazei-Gyermekszemlélet, gyermekkor a középkori iszlám világban-Gyermekszületés
5. Claude E. Welch, Jr és Virginia A Leary (szerk.): Ázsiai perspektíva az emberi jogokról (Oxford: Westview Press 1990).
6. Charles Leben: „Van európai megközelítése az emberi jogoknak?” Philip Alston (szerk.) Az EU és az Emberi Jogok (Oxford University Press 1999) 69-97.
7. Culture, Western Origin and the universality of Human Rights by Jari Pirjola
8. David Kennedy: „A Nemzetközi Emberi Jogi Mozgalom: A Probléma Része (2001) 5 Európai Emberi Jogi Törvény Kritika 250
9. Francis Fukuyama: Historian Ioppu ja viimeinen ihminen (A történelem vége és az utolsó ember, ford.: Heikki Eskelinen) (Juva: WSOY 1992) 251-261.
10. James Clifford és George E. Marcus (szerk.): Kultúrát írva. Az Etnográfia Költészete és Politikája (University of California Press 1986), Yoshinobu Ota: „Kultúra és Antropológia az Etnográfiai Modernségben” Richard G. Fox és Barbara J. King (szerk.): Antropológia a Kultúrán túl (Oxford: Berg 2002) 61-80.
11. Heiner Bielefeldt: „Nyugat versus Iszlám Emberi Jogi Konceptiók? A kulturális esszencializmus kritikája az emberi jogi viták terén” (2000) 28 Politikai Elmélet 90-121.
12. Iványi Tamás: A muszlim nő otthon-A fátyol. Kőrösi Csoma Társaság 2006
13. Iványi Tamás: A törvény (saria) az iszlámban-Az iszlám törvényének (Saria) a kialakulása Kőrösi Csoma Sándor Társaság, Budapest. 2008. (12. oldal)

14. Jany János: Klasszikus iszlám jog Gondolat, Budapest,2006.(101.oldal)
15. Korán (Helikon Kiadó 1987)
16. Muhsin Abdullúhamid : A nő helyzete a nyugati civilizációban. International Islamic Publishing house
17. Nyilatkozat az Emberi Jogokról, újranyomtatva 1947-ben. 4 Amerikai Antropológus.
18. Resperger István: Az iszlám világ és hatása a globális biztonságra ZNME Egyetemi Kiadó, Budapest,2003.
19. Sellers,Mortimer N.S.:Universal Human Rights,Moral Order in a Divided World
20. William Montgomery Watt: Az iszlám rövid története-Az iszlám jog-A muszlim vallásjog fejlődése Akkord kiadó(2000)(107-108.oldal)

Internetes hivatkozások

1. Al Arabiya News: Saudi Arabia Opens largest women's university in the world
<http://www.alarabiya.net/articles/2011/05/15/149218.html>
(Letöltés: 2011.10.14. 11:45)
2. Are human rights compatible with Islam? Riffat Hassan Phd. University of Louisville
<http://www.religiousconsultation.org/hassan2.htm>
(Letöltés: 2011.11.07.16:40)
3. Dzsihadfigyelő.Érvénybe lépett a burkatörvény Franciaországban
<http://www.dzsihadfigyelo.com/category/szabasagjogok/burka-vita/>
(Letöltés: 2011.11.17.18:46)
4. Education news: Saudi Arabian university to be world's largest for women
http://www.educationnews.org/higher_education/157214.html
(Letöltés: 2011.10.14. 12:20)
5. Europe News.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-13031397>
(Letöltés: 2011.10.13. 15:17)
6. Gulf Saudi Arabia: Saudi Women exacts painful revenge on husband for not buying ring
<http://gulfnews.com/news/gulf/saudi-arabia/saudi-woman-exacts-painful-revenge-on-husband-for-not-buying-ring-1.537437>
(Letöltés: 2011.10.13. 17:31)
7. Hvg. Autót vezetett, ezért tíz korbácsütést kapott egy arab nő,forrás :MTI
http://hvg.hu/vilag/20110928_szaud_arabia_korbacs_no_vezetes
(Letöltés: 2011.10.13. 14:40.)

8. Hvg.Nőjogi aktivisták kapták a Nobel-békedíjat forrás:MTI

http://hvg.hu/vilag/20111007_nobel_bekedij_kiosztas

(Letöltés: 2011.10.13.18:07)

9. Introduction aux sourates du Coran (At-taláq)

<http://www.islamophile.org/spip/Sourate-At-Talaq-Le-Divorce.html>

(Letöltés: 2011. 11.10. 18.05)

10. Islamology, the science of peace: Human rights an Overview

<http://islamology.org/Overview/rights/HumuanRightsOverviewIntro.htm>

(Letöltés:2011.11.07.19:43)

11. Karaffa András: Az ázsiai és a pacifikus térség gazdasági integráció 2007.

geogr2005.elte.hu/archiv/tarsfoci/azsia2.doc

(Letöltés: 2011.11.15.)

12. Kéri Katalin: A nők megítélése és mindennapjai

<http://www.lib.pte.hu/elektkonyvtar/ekonyvek/elibrary/islam02/28-islam.htm>

(Letöltés: 2011.10.15. 17.38.)

13. League of Arab States

http://www.arableagueonline.org/wps/portal/las_en/home_page!/ut/p/c5/04_S B8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os3gXy8CgMJMgYwOLYFdLA08jF09_X28 jIwN_E6B8JG55C3MCuoNT8_TDQXbiNwMkb4ADOBro-3nk56bqF-RGVHjqOioCAKQoUKM!/dl3/d3/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/

(Letöltés: 2011.11.16. 17:48)

14. Major Religions of the World Ranked by Number of Adherents

http://www.adherents.com/Religions_By_Adherents.html#Islam

(Letöltés: 2011.10.14. 13:28)

15. Mohammed Amin Al-Midani: Le regard de l' Islam sur la famille

<http://www.juragentium.unifi.it/topics/women/fr/almidani.htm>

(Letöltés: 2011.11.10. 14:50)

16. Mona Kareem The Saudi Women Revolution Statement

<http://monakareem.blogspot.com/2011/03/saudi-women-revolution-statement.html>

(Letöltés: 2011.10.13. 16:15)

17. Muslim Women's League, Woman in Society: Economic rights

<http://www.mwlnusa.org/topics/rights/econrights.html>

(Letöltés: 2011.11.16. 19:53)

18. National Commission for Woman, India. Voice of the voiceless (status of muslim woman)

<http://ncw.nic.in/pdfReports/vov-part-2.pdf>

(Letöltés: 2011.11.15. 19:30)

19. Reuters: Saudi king gives woman right to vote

<http://www.reuters.com/article/2011/09/25/us-saudi-king-women-idUSTRE78O10Y20110925>

(Letöltés: 2011.10.13. 18:45)

20. Szappanopera menti meg férjeiktől az indiai nőket

<http://index.hu/kultur/media/indi72/>

(Letöltés: 2011.11.17.18:26)

21. The eminence islam attaches to women by Harun Yahya

http://www.womaninthequran.com/articles_02.html

(Letöltés: 2011.11.16.23:48)

22. The voice of United Ethiopian Muslims Ummah: Human Rights according to the Quran

http://ethiomuslimsmedia.com/muslim/index.php?option=com_content&view=article&id=311:human-rights-according-to-the-quran-&catid=42:article

(Letöltés: 2011.11.14.12:02.)

23. Vonattal a nemek egyenlőségéért Indiában

<http://www.dalit.hu/vonattal-a-nemek-egyenlosegeert-indiaban/>

(Letöltés: 2011.11.17.18:15)

24. Wikipédia a szabad enciklopédia

http://hu.wikipedia.org/wiki/Arab_Liga

(Letöltés:2011.11.17.09:40.)

25. Wikipédia a szabad enciklopédia

http://hu.wikipedia.org/wiki/Iszl%C3%A1m_Konferencia_Szervezete

(Letöltés: 2011.11.17.08:11)